

William Shakespeare
TROILUS A KRESSIDA
Přeložil Jakub Malý

Osoby.

Priamus, král Trojanský.
Hektor, >
Troilus, >
Paris, >
Deifobus, >
Helenus, > jeho synové.
Aeneas, >
Antenor, > trojánští vojevůdcové.
Kalchas, trojanský kněz, přeběhlý k Řekům.
Pandarus, strýc Kressidin.
Margarelon, levoboček Priamův.
Agamemnon, nejvyšší vůdce Řeků.
Menelaus, jeho bratr.
Achilles, >
Ajax, >
Ulysses, >
Nestor, >
Diomedes, >
Patroklus, > řečtí vojevůdcové.
Thersites, Řek mrzák, šašek.
Alexander, sluha Kressidin.
Sluha Trojlův; Sluha Parisův; Sluha Diomedův.
Helena, manželka Menelaova.
Andromache, manželka Hektorova.
Kassandra, dcera Priamova, věštkyně.
Kressida, dcera Kalchasova.
Trojánští a řečtí bojovníci a jiná družina.

Jeviště v Troji a v řeckém táboře před městem.

Proslov. Děj v Troji jest. Ze řeckých ostrovů,
planouce pomstou, řecká knížata
v Athenském přístavu shromáždili
své lodi se sluhy a nástroji
ukrutné války. Šedesáte devět
okoroněných reků vyplulo
z Athenské zátoky ku Frygii;
ti zapřísáhli se na zkázu Troje,
v jejichžto zdech choť Menelaa krále,
unešená Helena, s Parisem
cizoloží – toť původ rozporu.
K Tenedu přípluvše
v hlubokých bárkách dopravují na břeh
z korábů náklad jejich válečný,
a na Dardánských nyní rovinách
rozbíjí čerstvý, neporušený
voj Řeků tábor svůj. I zavíráť

Trojánské syny Priamovo město
vnitř šesti bran: Dardanské, Tymbrické,
Helijské, Chetské, Antenorovy
a Trojské, s mohutnými zámky, též
pevnými závorami.

Ted' zvědavost ponouká s obou stran,
s řecké i trojské, nepokojné duchy
v nebezpečí se dát. – A já co proslov
přicházím ozbrojen – ne v důvěře
ku péru básníka neb hlasu herce,
než ve shodě se samým dějem hry –
oznámit ctihodnému obecenstvu,
že kus náš přeskočiv sporů těch první
počátky v samém prostředku začíná,
a jenom to divákům představuje,
co na jevišti místa zasluhuje,
buď vděk neb nevděk vám, jak vám se zdá
dobré neb nic – co štěstí války dá.

Jednání první.

Výjev první.

V Troji. Před palácem Priamovým.

Vystoupí Troilus ve zbroji a Pandarus.

Troilus. Kde sluha můj? chci odzbrojit se zase;
nač bojovatí mimo Trojské zdi,
když uvnitř zde tak krutý boj mi vésti?
Nechť každý Trojan, srdce svého pán,
ven do pole jde; Troilus, ach! nemá
již žádného.

Pandarus. Což nepřestaneš s tím?

Troilus. Jsout' silní Řekové, při síle své
i zručni, při zručnosti odvážliví,
a při odvaze také udatní;
já však jsem slabší nežli slza ženy,
krotší než ovce, pošetilejší
než nevědomost, nestatečnější
než panna v noci, nemotornější
než nezkušené děcko.

Pandarus. Vždyť je dobře, už jsem se ti o tom dost namluvil; déle se nechci do toho míchat,
nechci v tom nic činit. Kdo chce mít ze pšenice koláče, musí čekat až je semleta.

Troilus. Což jsem nečekal?

Pandarus. Ano, na semletí, ale musíš také čekat na propytlování.

Troilus. Což jsem nečekal?

Pandarus. Ano na propytlování, ale musíš také čekat na zkynutí.

Troilus. A vždy jsem čekal.

Pandarus. Ano na zkynutí; ale potom přijde ještě hnětení, udělení koláče, vytopení pece a
upečení; a nadto musíš čekat až vystydne, nechceš-li si spálit hubu.

Troilus. Ba trpělivost sama, jakoukoliv
si budiž bohyní, by nedovedla
tak snášet jako já. Za Priamovým
královským stolem Kressida-li přijde

mi na mysl, – ha, zrádce! – přijde-li!

Kdypak tam není?

Pandarus. Věřu, včera večer vypadala sličněji nežli jsem ji kdy viděl, ano vůbec kteroukoliv ženu.

Troilus. To právě chtěl jsem říci, – srdce mé, jak rozštípeno vzdechem, chtělo puknout; však aby Hektor ani otec můj nic neznamenal, já – jako slunce když vzejde nad bouřkou, to vzdechnutí jsem pochoval ve vrásce úsměvu; však zármutek, skrytý pod veselostí, jest jako ples, jenž jde před truchlivostí.

Pandarus. Kdyby neměla poněkud tmavější vlasy nežli Helena (vždyť je dobře), toť by se ty dvě ženské nedaly ani spolu porovnat. – Co se mne týče, já jsem její příbuzný, nerad bych jí tak říkáje chválil; ale měl ji včera někdo slyšet mluvit, jako já ji slyšel. Nechci zlehčovati vtip sestry tvé Kassandry, ale –

Troilus. Ó Pandare! pravím ti, Pandare, když povídám, že tamto utonuly mé naděje, neptej se, kolik sáhů jsem ponořil je. Pravím ti, že třeštím svou láskou ku Kressidě. Odpovídáš, že slična jest, a v ránu srdce mého potápíš její oči, vlasy, líce, vynášíš její chůzi, její hlas; a což tu ruku její! proti níž jest všecka bělost jenom černidlem svou hanu písícím, a s měkkostí jejížto porovnáan prach labutí jest drsný, útlý chmatu smysl tvrd jak oráčova ruka. Toto vše mně pravíš, tvrdě všecko to co pravdu, když říkám že ji miluji; tak mluvě však místo balšámu a oleje přikládáš ku každé mé ráně, kterou mi láska zasadila, jenom nůž, jímž způsobena.

Pandarus. Já mluvím jen co je pravda.

Troilus. Ty nemluvíš ani tolik.

Pandarus. Věřu, nebudu se do toho plésti. Ať si je jaká je; je-li slična, tím lépe pro ni; není-li, ať to napraví jak umí.

Troilus. Dobrý Pandare! Co teď, Pandare?

Pandarus. Já měl jen práci za svou snahu, zlé mínění s její strany, a zlé mínění s tvé strany; já chodil sem a tam, ale mám špatný dík za svou snahu.

Troilus. Jak že, ty se hněváš, Pandare? hněváš se na mne?

Pandarus. Poněvadž je moje příbuzná, tedy není tak sličná jako Helena; kdyby nebyla mou příbuznou, byla by v pátek tak sličná jako jest Helena v neděli. Ale což je mně do toho? ať je si třeba černá jak mouřenínka, mně je vše jedno.

Troilus. Což říkám že není slična?

Pandarus. Já na to nedbám, ať to říkáš nebo neříkáš. Ona je pošetilá, že nešla se svým otcem. Ať jde k Řekům, to jí povím, jak mile ji nejprv spatřím. Co se mne týče, já se nechci více míchat do té věci aniž co dále činit.

Troilus. Pandare!

Pandarus. Já ne.

Troilus. Milý Pandare –

Pandarus. Prosím tě, neříkej mně nic více. Já nechám všeho jak jsem to našel, a konec.

Pandarus odejde. Troubí se vzhůru.

Troilus. Ustaň, nelepý všesku! Umlkňte, surové zvuky! Blázní s obou stran! Toť mermomocí musí Helena být krásnou, když ji denně malujete svou krví. K vůli ní mi nelze bít se, toť chudý předmět pro můj meč. Než Pandarus – jak trápíte mne, bozi! Mně nelze ku Kressidě leda jím, a on tak nesklonný jest sloužit mně, jak ona vzdorně cudna k prosbám mým. Pověz, Apollo, pro svou lásku k Dafně, kdo Kressida, kdo Pandar jest, kdo my. Jeť lože její Indie, tam leží co perla; mezi naším Iliem¹ a jejím bytem divoká jest spousta proudících vod; my kupec jsme, a tento plovoucí Pandar naše pochybná jest čáka, průvodčí i koráb náš.

Válečný pokřik.

Vstoupí Aeneas.

Aeneas. Co to, že Troile, ty nejsi v poli?

Troilus. Proto že nejsem. Ta odpověď babská se dobře hodí, neboť babské jest nebýti tam. Co nového dnes z bitvy?

Aeneas. Že Paris přišel domů poraněn.

Troilus. Kým Aenee?

Aeneas. Troile, Menelaem.

Troilus. Necht' Paris krvácí, lehkát' to rána, Menealovým rohem mu zavdána.

Válečný pokřik.

Aeneas. Slyš za městem tu honbu veselou!

Troilus. Já raděj' v městě prováděl bych svou. – Hodláš ty také jíti na tu honbu?

Aeneas. Spěchám tam rychle.

Troilus. Tedy půjdem' spolu.

Odejdou.

Výjev druhý.

Tamtéž. Ulice.

Vystoupí Kressida a Alexander.

Kressida. Kdo tudy šly?

Alexander. Královna Hekuba a Helena.

Kressida. Kam jdou?

Alexander. Na východní vystoupit věž, kde celé údolí přehlédnout možná, na bitvu se dívat.

Dnes Hektor, jehož trpělivost jindy jest nezvratná co každá pravá ctnost, byl rozčilen, i plísnil Andromachu, bil štítonoše, vstal jak pilný rolník již před sluncem, a rychle ozbrojiv se pospíchal v pole, kdežto každé kvítko prorockým duchem slzu ronilo nad skutky Hektorovy zuřivosti.

Kressida. A jaká jest hněvu jeho příčina?

Alexander. Praví se, že jest s Řeky bohatyr z trojanské krve, Hektorův prý strýc, jenž slove Ajax.

Kressida. Dobře, a co s ním?

Alexander. Praví se, že jest to celý muž per se, a stojí sám.

Kressida. Tak stojí všichni muži, kteří nejsou opilí, nemocní anebo nemají nohou.

Alexander. Ten muž, slečno, oloupil mnohá zvířata o jich zvláštní vlastnosti: on jest udaten jako lev, zuřiv jako medvěd, váhav jako slon; muž, v němž nakupila příroda rozličné povahy, neboť jeho udatnost spojena jest s pošetilostí, a pošetilost jeho páchne rozšafností. Nikdo nemá nějakou cnost, kterou by se také on neblýskal, a nikdo nemá do sebe nějaké vady, které by také on neměl jakousi skvrnu. On jest zádumčiv bez příčiny, a vesel proti srsti, on se obracuje ke všemu, a přece koná všechno tak neobratně, že se podobá dravému

Briareu – mnoho rukou, ale žádná k potřebě; anebo k slepému Argu – samé oko, ale bez zraku.

Kressida. Ale kterak může člověk, jemuž se smáti musím, popuditi Hektora k hněvu?

Alexander. Praví se, že včera setkal se s Hektorem v bitvě a porazil jej k zemi; zlostí a hanbou od té doby Hektor nic nejedl ani nespál.

Vystoupí Pandarus.

Kressida. Kdo přichází?

Alexander. Tvůj strýc Pandarus.

Kressida. Hektor jest statečný muž.

Alexander. Jak jenom kdo na světě může býti.

Pandarus. Co jest? co jest?

Kressida. Dobré jitro, strýče Pandare.

Pandarus. Dobré jitro, neti Kressido. O čem je řeč? – Dobré jitro, Alexandre. – Jak se máš, neti? Kdy jsi byla naposledy v Iliu?

Kressida. Dnes ráno, strýče.

Pandarus. O čem jsi mluvila, když jsem přišel? Byl Hektor již ozbrojen a pryč, nežli jsi přišla do Iliu? Helena ještě nebyla vzhůru? vid'?

Kressida. Hektor byl již odešel, ale Helena ještě ležela.

Pandarus. Tak jest, Hektor vstal velmi časně.

Kressida. O tom jsme mluvili, a o jeho zlosti.

Pandarus. Zlobil se?

Kressida. Tak praví tento zde.

Pandarus. Skutečně tomu tak, a já vím proč. Dnes jich bude porážet, to jim² mohu říci; a Troilus mu mnoho neodevzdá, ať se mají na pozoru před Troilem, to jim také mohu říci.

Kressida. Což ten je také rozzloben?

Pandarus. Kdo? Troilus? Troilus je zdatnější z těch dvou.

Kressida. Ó Joviši, tu není žádného přirovnání.

Pandarus. Jak že? mezi Troilem a Hektorem? Poznáš ty někoho, když jej vidíš?

Kressida. Ba arcí, jestliže jsem jej už dříve viděla a znala.

Pandarus. Dobře, já pravím: Troilus jest Troilus.

Kressida. To je též má řeč; neboť jsem jista, že není Hektorem.

Pandarus. Zajisté, ani Hektor není Troilem v jistém ohledu.

Kressida. Jest to s jedním jako s druhým; každý jest on sám.

Pandarus. On sám? Ach ubohý Troilus, přál bych si, aby byl.

Kressida. Vždyť jest.

Pandarus. Je-li tedy, chci putovat bos do Indie.

Kressida. On není Hektorem.

Pandarus. On sám? nikoliv, on není on sám. – Kýž by byl on sám! Však bohové jsou nad námi; čas všecko srovná neb ukončí. – Nuže, Troile, přál bych si, aby moje srdce bylo v jejím těle! – Nikoli, Hektor není zdatnější muž než Troilus.

Kressida. Dovol.

Pandarus. On jest starší.

Kressida. Odpusť mně, odpusť.

Pandarus. Druhý ještě tak daleko nepřišel; však ty budeš jinak mluvit, až přijde tak daleko. – Tento rok nebude mít Hektor jeho rozum.

Kressida. On ho nebude potřebovat, neboť má svůj vlastní.

Pandarus. Ani jeho vlastnosti.

Kressida. To nic nedělá.

Pandarus. Ani jeho krásu.

Kressida. Ta by mu také neslušela; máť on lepší.

Pandarus. Ty nemáš žádného vkusu, neti. Helena sama jednou se zaříkala, že Troilův hnědý obličej (neboť takový má, to musím dosvědčiti) – a přece ne hnědý –

Kressida. Nikoliv, nýbrž hnědý.

Pandarus. Abych mluvil pravdu: hnědý a nehnědý.

Kressida. Abych mluvila pravdu: pravda a nepravda.

Pandarus. Ona vychvalovala jeho pleť nad Parisovu.

Kressida. Vždyť Paris má dost barvy.

Pandarus. Ba právě.

Kressida. Tedy jí má Troilus příliš; vynášela-li jej nad onoho, tedy jest barva jeho pleti vyšší než Parisovy. Že jeden má dosti barvy a druhý více, jest přílišná chvála dobré barvy pletní. Bylo by stejno, kdyby Helenin zlatý jazyček chválil Troila pro měděný nos.

Pandarus. Při sám Bůh se mi zdá, jakoby Helena milovala jej více než Parise.

Kressida. Byla by pak veselá Řekyně.

Pandarus. Vím opravdu, že je tomu tak. Jednou přišla k němu do výklenku okenního; – a to víš, že nemá více nežli tři neb čtyry vousy na bradě.

Kressida. Sklepnické počtářství snadno by z těch jednotlivých položek učinilo součet.

Pandarus. Vždyť pak je velmi mladý, a přece, až si na tři libry, zvedne tolik jako jeho bratr Hektor.

Kressida. Tak mladý člověk, a již tak zvedený?³

Pandarus. Abych ti však dokázal, že jej Helena miluje: – ona přišla a položila ti svou bílou ručku na jeho rozštípenou bradu.

Kressida. Buď nám Juno milostiva! – Kterak pak se mu rozstípila?

Pandarus. Vždyť víš, že má důlek na bradě. Tuším, že úsměch sluší mu lépe nežli kterémukoliv jinému muži ve Frygii.

Kressida. Ó, usmívat se umí švarně.

Pandarus. Je-li pravda?

Kressida. Ó arcit', jako podzimní mrak.

Pandarus. Nu, tedy vidíš. – Abych ti však dokázal, že Helena miluje Troila, –

Kressida. Troilus dostaví se k důkazu, míníš-li to tak dokázat.

Pandarus. Troilus? ten o ni dbá tak málo jako já o prázdné vejce.

Kressida. Je-li ti na prázdném vejci tolik záleženo co na prázdné hlavě, tedy bysi mohl jísti kuřata ve skořápce.

Pandarus. Nemohu se zdržeti smíchy, zpomínaje na to, kterak mu hladila bradu. Opravdu, ona má ku podivu bílou ruku, to musím vyznati.

Kressida. Bez mučení.

Pandarus. A ona vypátrala bílý chloupek na jeho bradě.

Kressida. Ach, ubohá brada! mnohá bradavice jest bohatší.

Pandarus. Ale to bylo k smíchu! Královna Hekuba se smála, až jí oči přetýkaly.

Kressida. Mlýnskými kameny.⁴

Pandarus. A Cassandra se smála.

Kressida. Ale pod hrníčkem jejích očí nebyl tak prudký oheň. Přetýkaly jí také oči?

Pandarus. A Hektor se smál.

Kressida. A čemu se všickni tak smáli?

Pandarus. Inu, bílému chloupku, jež vypátrala Helena na Troilově bradě.

Kressida. Kdyby to byl býval zelený chloupek, byla bych se také smála.

Pandarus. Oni se nesmáli tak tuze tomu bílému chloupku, jako spíše jeho spůsobné odpovědi.

Kressida. Jaká byla jeho odpověď?

Pandarus. Ona pravila: „Na tvé bradě jest jenom jeden a padesát chloupků, a jeden z nich jest bílý.“

Kressida. To je otázka její.

Pandarus. Ovšem; beze vší otázky. „Jedenapadesát chloupků,“ pravil on, „a jeden bílý: Ten bílý chloupek jest můj otec a ostatní jsou jeho synové.“⁵ – „Joviši!“ pravila ona, „který

z nich jest Paris, můj manžel?“ – „Ten vidličatý,“⁶ řekl on, „vyrví jej a dej jemu.“ Z toho povstal takový smích, a Helena se zarděla, a Paris se zlobil, a všickni se smáli bez konce.

Kressida. Tedy již udělej konec, neboť to trvalo dosti dlouho.

Pandarus. Víš, milá neti, co jsem ti včera povídal? Pamatuj na to.

Kressida. Pamatuji.

Pandarus. Mohu na to přísáhat, že je to pravda; on ti bude plakat jako dubnové dítě.

Kressida. A já v jeho slzách porostu, třeba jako kopřiva v máji.

Troubení k ústupu.

Pandarus. Slyš, oni se vracejí z bojiště. Což abychom vystoupili na tento pahorek a dívali se na ně, an potáhnou k Iliu? Pojd', milá neti, pojd', Kressido.

Kressida. Jak se ti líbí.

Pandarus. Hle, zde jest výborné místočko, zde je můžeme krásně vidět. Já ti budu všechny zejména jmenovat, jak půjdou okolo; ale před jinými si všimni Troila.

Kressida. Nemluv tak nahlas.

Aeneas jde přes jeviště.

Pandarus. To jest Aeneas. Není to statečný muž? Jeť to jedna z ozdob Troje, to ti mohu říci. Ale dej pozor na Troila; hned jej uvidíš.

Antenor jde mimo.

Kressida. Kdo jest ten?

Pandarus. To jest Antenor, člověk zchytralý, to ti mohu říci, ale dosti hodný muž. Jeden z nejrozumnějších lidí v Troji, a sličné postavy. – Kdypak přijde Troilus? – Hned ti ukáží Troila; jak mile mne spatří, bude na mne kývat.⁷

Hektor jde mimo.

To jest Hektor, tuhle ten, vidíš? tenhle; je to chlapík! Jen tak pořád, Hektore. – To je ti statný muž, neti! Ó ten statný Hektor! Podívej se jak hledí, jest to vzezření! Není to statný muž?

Kressida. Ó, statný muž!

Pandarus. Že ne? až člověku srdce plesá. – Hle jaké rány má na své přílbici! podívej se tam, vidíš? jen se podívej. To není žádný žert, to jde do opravdy; to ať podnikne kdo chce, jak říkáme. To jsou nějaké rány.

Kressida. A jsou od mečů?

Pandarus. Od mečů? Ať jdou od čehokoliv, na to on nedbá; a kdyby se naň čert obořil, to je mu vše jedno. Na mou věru, až člověku srdce plesá.

Paris jde mimo.

Tamhle přichází Paris, tam jde Paris; podívej se tam, neti. Není to také švarný muž, co? – Tak je dobře. – Kdo povídal, že přišel dnes domů poraněn? On není poraněn; z toho bude Helena potěšena. Ha! rád bych spatřil Troila. – Hned uvidíš Troila.

Helenus jde mimo.

Kressida. Kdo je to?

Pandarus. To je Helenus. – Já se divím, kde zůstal Troilus. To je Helenus. –Myslím, že ani dnes nevyšel. To je Helenus.

Kressida. Umí se Helenus potýkati, strýče?

Pandarus. Helenus? neumí; – totiž umí, on se potýká jakž takž. – Já se divím, kde zůstal Troilus. – Slyš! nevolá lid: „Troilus“? – Helenus jest kněz.

Kressida. Jaký to tichošlápek přichází tamhle?

Pandarus. Kde? tamto? to jest Deifobus.

Troilus jde mimo.

Tohle je Troilus! to je muž, neti! – Hm! – Statný Troilus, kníže rytířstva!

Kressida. Jen zvolna, prosím tě.

Pandarus. Dej pozor na něj, všimni si ho. – Ó ten statný Troilus! – Dobře se naň podívej, neti; vidíš jak jeho meč je zkrvaven, a přílbice jeho ještě více posekána nežli Hektorova; a jak hledí, a jak si vykračuje! – Ó podivuhodný jinoch! Ještě mu není ani tři a dvacet let. Jen

tak pokračuj, Troile, jen tak pokračuj. Kdybych měl sestru milostenku, anebo dceru bohyni, měl by na vůli. Ó podivuhodný to muž! Paris? – Paris je špína proti němu; a sázím se, kdyby jej Helena vyměnit mohla, dala by oko nádavkem.

Vojenské zástupy jdou přes jeviště.

Kressida. Tu jich jde více.

Pandarus. Oslové, blázni, ťulpové, seno sláma, seno sláma; polévka po obědě. V očích Troilových mohl bych žít i umřít. Nedívej se tam, nedívej se; orlové již odešli, samé vrány a kavky, vrány a kavky. Chtěl bych raději býti takovým mužem jako jest Troilus, nežli Agamemnonem a celým Řeckem.

Kressida. Mezi Řeky jest Achilles lepší muž nežli Troilus.

Pandarus. Achilles? to je trakařík, nosič, pravý velbloud.

Kressida. Dobře, dobře.

Pandarus. Dobře, dobře? – Máš-li pak nějaký rozum? máš-li pak oči? Víš co je to <EMPH>muž</EMPH>? Zdaž rod, krása, urostlost, rozumnost, zmužilost, učenost, šlechtnost, cnost, mladost, štědrost a t. d. nejsou kořením a solí muže?

Kressida. Ano, rozkrájeného muže, který má být upečen v paštice – po takovém je veta.⁸

Pandarus. A ty jsi zas taková ženská!⁹

Vystoupí Páže Troilův.

Páže (*k Pandarovi*). Můj pán chce bez odkladu s tebou mluvit.

Pandarus. Kde?

Páže. V domě tvém, tam svléká svoji zbroj.

Pandarus. Vyříd', že přijdu.

Páže odejde.

Bojím se, že jest raněn. S Bohem, neti.

Kressida. Buď s Bohem, strýče.

Pandarus. Já hned se vrátím, neti.

Kressida. Přines mně něco.

Pandarus. Něco od Troila.

Kressida. Na důkaz, že jsi svodník.

Pandarus odejde.

Slov, slibů, slz, všech lásky obětí
užívá k cizích vášní podnětí;
však srdce mé Troila výše cení,
než všecko Pandarovo velebení.
Vždy bráním se. Jen milovníkům ženy
jsou anděly; svolí-li, tratí ceny.
Vrch rozkoše jest skutek požívání;
ta nic neví, jenž neví tolik ani,
že mužové čeho se domáhají,
za příliš drahocenné pokládají;
že žádná žena v lásky požívání
té slasti necítí, jak v namlouvání.
Nezadané my mužům vévodíme,
zadány šiji pode jho kloníme.
A proto, ač mé srdce láskou plane,
mé oko chladným býti nepřestane.

Odejde.

Výjev třetí.

Tábor Řeků. Před stanem Agamemnonovým.

Troubení. Vystoupí Agamemnon, Nestor, Ulysses, Menelaus a jiní.

Agamemnon. Knížata,

kýž zármutek vám zbarvil tváře žlutě?

Ty velké sliby, jaké naděje
si činí při vezdejších podnikáních,
nevydaří se nikdy úplně.
Překážky všeliké i nehody
vznikají v žilách nejdůležitějších
postupů, jako uzly povstalé
s outokem mízy kazí zdravou sosnu,
odvracující bludně zkřivený
dřeň ode směru pořádného vzrostu.
Nic není nového nám, knížata,
že očekávání nás zmýlilo,
an po obležení již sedmiletém
zdi Trojské posud stojí; neboť každý
předešlý pokus, o němž máme zprávu,
se dařil opak, nedosáhnul cíle,
aniž jsa ve shodě s tím ideálem,
jejž naše obraznost si vytvořila.
Proč tedy, knížata, na skutky naše
se zahanbenou pohlížíte tváří,
a mníte potupou, co v skutku jest
jen velikého Zeusa delší zkouška
vytrvalosti lidské? Toho kovu
se ryzost neshledává v přízni štěstí;
neb pak se odvážník i bázlivec,
mudrc i blázen, umělec i nevěda,
ukrutník jako dobrák příbuznými
a pokrevnými zdají; v bouřce však
rozhněvaného štěstí mocnou vějkou
rozeznávání doráží na všecky,
odvívá lehké zboží; co však v sobě
má hmotnou podstatu, zůstane ležet
v své hojné cnosti, nepomíšeno.

Nestor. S povinnou úctou, velký Agamemnone,
ku bohovskému tvému sídlu, Nestor
blíž poslední tvá slova vyloží.
Protivným stíhán osudem se teprv
muž osvědčí. Dokud je moře hladké,
jak mnoho mělkých skořápek si troufá
po trpělivých prsou jeho ploutí,
s koráby výstavními zároveň!
Jak mile surový však Boreáš
pobouří klidnotichou Thetidu,
hle, kterak silnožebrá loď svou cestu
si razí skrze hory tekuté,
mokrými živly se prodírajíc,
podobna Perseovu koni.¹⁰
Kdež medle jest pak nestydatá bárka,
jejížto slabé, netesané boky
nedávno závodily s velikostí?
Buď prchla v přístav, aneb pohltit
ji Neptun. Rovněž tak se v bouři štěstí
od pravé liší chrabrost zdánlivá;

neb za pěkné a jasné pohody
víc trpí stádo od vos nežli tygrů:
avšak když krutý vichr sukovitým
ohýbá dubům kolena, a mouchy
se v stínu skrývají, pak statečné
se stvoření tak vztekle rozjaří
jak vzteklost sama, odpovídajíc
osudu zuřícímu stejným tónem.

Ulysses. Ó velký vůdce, Agamemnone,
ty všeho Řecká podstato a sílo,
ty srdce našich zástupů, ty duše
a duchu jediný, v něž náměry
i myslí všech zavřítí se měly,
slyš Ulyssova slova. Při vší chvále –
již vzdávám tobě (*k Agamemnonu*), hodností a mocí
velmožný, též i tobě (*k Nestorovi*), ctihodný,
pro vysoký svůj věk, i řečem vašim,
tak výtečným, že do ocele ryté
by Agamemnon je a rámě Řecká
vysoko vzhůru měli držeti;
tak výtečné, že Nestor ctihodný,
ozdoben stříbrem, měl by vzdušnou páskou,
silnou jak nebes osa, všecky uši řecké
připoutat k zkušenému svému jazyku –
přec račte obadva – ty mocný, a
ty moudrý muži – vyslechnout Ulyssa.

Agamemnon. Mluv, kníže Ithacký; neb víme dobře,
že řeči daremné a prázdné tlachy
nevyjdou z úst tvých; jakož jisti jsme,
svou tlamu psí hnusný Thersites-li
otevře, že z ní neozve se hudba,
ni rozum, ani slova prorocká.

Ulysses. Troja, stojící dosaváde pevně,
by byla klesla, pána by již neměl
meč velikého Hektora, by těchto
tří příčin nebylo.
Jeť zanedbána vlády jednota:
hle, kolik vypíná se na rovině
tu řeckých stanů, tolik zpíná stran
se mezi Řeky. Vojvoda-li není
jak oul, kam všecky včely nosí píci,
jaký lze čekat med? Když zastírá
se rozdíl důstojenství, nejsprostší
se v maškaře své pyšní. Nebe samo,
jak oběžnice, tak i tento střed
jich, zachovávají své stupně,
své přednosti a místa, zástavy
i běh, své časy, fáse, úkoly
a obyčeje přísného dle řádu;
a proto slunce, nejslavnější z nich,
má povýšený trůn a jasný kruh
uprostřed ostatních, opravujíc

svým okem léčivým zlých planet shluky,
a vládne, královským co velením,
bez odporu jak dobrým tak i zlým.
Avšak když oběžnice záhubném
ve zmatku bez pořádku různě bloudí,
jaké to strasti, hrůzy, zpourey, jaké
na moři bouřky ohrožují,
mění a plaší, podvracují, lámou
a trhají, ba vykořeňují
jednotu států, manželský jich klid
ze samých základů. Když podřízenost
jest rozvíklána, tato stupnice
ke všechněm vznešenějším záměrům,
pak podnik churaví. Kterak by obce,
hodnosti školní, spolky měšťanské,
pokojný obchod mezi pobřežími,
jak práva prvorozenství a rodu,
jak přednost věku, korun, žezel, vavřínů,
kterak by toto vše obstáti mohlo
na místě svém bez roztřídění stupňů?
Odstraňte rozdíl stavů, rozladte
tu strunu, a pak vizte, jaký zlovuk
z té věci povstane! Pak shodovat
se budou věci jenom v odporu;
pak výš se vzednou uhražené vody
než břehy jejich, v nabubřelou houbu
vši pevnou zeměkouli proměníce.
Pak moc nad slabost vznikne, surový
syn otce ubije, a násilí
se stane právem, čili spíše právo
i křivda (mezi jichžto nekonečným
odporem spravedlivost sídlo má)
svá jména ztratí, s nimi sama tato.
Pak vše na jediné spolehne moci,
a moc na vůli, vůle zas na chtíči,
a chtíč, ten všeobecný vlk, dvojnásob
podporován, jak vůlí tak i mocí,
nevyhnutelně vše zachvátí v kořist,
až naposledy stráví sama sebe.
Ten zmatek, velký Agamemnone,
jest následek pořádku zvráceného,
a nešetření kázně o krok zpět
jen couvá, by tím výše stoupalo.
Nevážíť vojvody si, o stupeň
kdo pod ním stojí, toho nejbližší
zas podřízenec jeho, toho další
postupmo nižší, a tak každý stupeň,
prvním se řídě, který nespokojen
jest s vyšším, upadá ve závistivou
vybledlé řevnivosti horečku.
Tou horečkou, ne vlastní pevností,

se Troja drží posud na nohou –
jen mdlobou naší, ne pak silou svou.

Nestor. Ulysses velemoudře odhalil
tu nemoc, na niž vojsko naše stůně.

Agamemnon. Vyskoumav choroby té povahu,
Ulysse, jaký prostředek tu znáš?

Ulysses. Velký Achilles – považován vůbec

za duši vojska, pravou jeho ruku –

má ucho plné povětrné slávy,

a v rostoucí domýšlivosti své

leží v svém stanu, našim podnikům

se posmívaje; s ním Patroklos jest,

jenž celý boží den na líném loži

se provaluje tropě hloupé žerty,

a směšným pitvořením (jemuž on,

ten utrhač, dí nápodobení)

nás představuje na odív. Ba někdy,

ó velkomožný Agamemnone,

se svrchovanou důstojností tvou

odívá, a jak vypínavý herec –

jenž všechn rozum svůj má v koleně,

a vysoko si na tom zakládá,

slyší-li prkenný zvuk rozmluvy

své rozkročené nohy s podlahou –

v tak bídné, překroucené podobě

on velikost tvou líčí; jeho řeč,

ta zní jak prasklý zvon, a slova jeho

jsou nemotorná, jenž, i kdyby řvoucí

je z úst vypouštěl Tyfon, zdála by se

být hyperbolemi. Při plesnivém

nesmyslu takovém se kolohnát

Achilles protahuje na svém loži,

a z hloubí útroby se hlasně směje.

„Výborně!“ volá, „celý Agamemnon. –

Ted' zahrej Nestora; odkašli sobě

a hlad' si bradu jako na přípravu

ke slavné řeči.“ To se stane pak

tak blízko jako konce souběžnic,¹¹

tak podobně jak Vulkan k ženě své;

a dobrák Achill vždy: „Výborně!“ volá,

„toť celý Nestor! Ted', Patrokle, hrej ho,

jak zbrojí se při nočním poplachu.“

Tu pak i mdloba ochablého stáří

se směšnou činí: odkašlává, chrchlá,

a třesoucí se rukou makaje

po okruží si popravuje sponku.

A při té frašce div pan Hrdina

se smíchy nezalkne, i volá: „Dost,

Patrokle! aneb železná mi žebra

dej, sice puknu ještě v rozechvění.“

A tímto způsobem vše naše vlohy,

nadání, povahy a způsobnosti

vůbec i zvláště v úplné podobě;
záměry, skutky, řády, opatření,
vybídky k boji aneb přimluvy
o příměří; tu prospěchy, tu ztráty,
co jest i není, vše to musí sloužit
těm dvěma k posměšnému nesmyslu.

Nestor. A následováním těch obou (ježto,
jak dí Ulyss, obecné mínění
odívá jaksi mocí velitelskou)
jsou mnozí nakaženi. Ajax, stav
se svéhlavým, vypíná týmě své
tak vysoko a pyšně, jako sám
hranáč Achilles; neopouští stan svůj
jak on, odbůjné vystrojuje kvasy
a hubuje na naše válčení
jak svatozvěst; pošťívá Thersita –
pacholka, z jehož žluči pomluvy
řinou se jak peníze z mincovny –
by v porovnáních svých nás k blátu řadil,
by nedůvěrou v postavení naše
je seslaboval, kdežto bez toho
jsme vůkol obklíčení nebezpečím.

Ulysses. Pro opatrnost kárají nás z babství,
že rozšafnost prý nenáleží k válce,
a předstihují prozřetelnost naši,
ceníce jenom prázdné ruky čin.
Pokojná myslí rozvaha, jenž učí,
jak mnoho rukou udeřiti má
v příhodné době, vyskoumavši pracně
nepřátel počet, ta jim neplatí
za jeden prst. To prý jest ložní dílo,
jen mapování, válka vkomnatě;
jim beran, jehož rány boří zdi,
pro ráznost odpadu a tíži svou
jest platnější než ruka jeho strůjce,
a nežli důmysl a umělost
těch, co jej řídí.

Nestor. To připustíme-li, Achillův oř
přemnoho dělá synů Thetiných.

Slyšeti troubení.

Agamemnon. Co to? Jdi podívat se, Menelae.

Vystoupí Aeneas.

Menelaus. Z Troje.

Agamemnon. Co chceš před naším stanem?

Aeneas. Rci,

jest stan to velikého Agamemnona?

Agamemnon. Jest.

Aeneas. Smí-li někdo, jenž jest hlasatel
a spolu kníže, vlídné poselství
vyřídít královským to jeho ušim?

Agamemnon. S jistotou silnější to ramene
Achillova, před všemi náčelníky

řeckými, kteří jednosvorně zovou
hlavou a vůdcem Agamemnona.

Aeneas. Milé to svolení, a dostatečná
to bezpečnost. I kterakž může někdo,
jenž nezná tento velitelský pohled,
jej rozeznat od jiných lidí zraků?

Agamemnon. Kterak že?

Aeneas. Táži se, bych uctivost
vybídl, a svým tvářím velel mít
na pohotově zardění tak cudné,
jak ranní zoře, když pohlíží chladně
na mladistvého Féba.

Kdož jest ten Bůh vládnoucí, správce lidí?
kdo vznešený a mocný Agamemnon?

Agamemnon. Ten Trojan posmívá se nám, anebo
jsou Trojští veledvorní pánové.

Aeneas. Bez zbroje dvořané jsou úslužní
a volní, jak andělé klanící se,
to jest jich sláva v míru; chtí-li však
co bojovníci osvědčeni býti,
pak mají žluč, zbroj drobnou, silné údy
a věrné meče, a buď Zeus mi svědkem,
nic v srdnatosti se jim nerovná.
Než ticho, Aenee, Trojane, ticho!
vlož prst na ústa. Chvála cenu tratí,
když pronáší ji ten, kterémuž platí;
co nepřítel však bezděk vychvaluje,
tu pravou slávu pověst vyhlašuje.

Agamemnon. Trojane, jmeno tvé jest Aeneas?

Aeneas. Toť, Řeku, jmeno mé.

Agamemnon. Co žádáš? mluv.

Aeneas. Odpusť, to zví sám Agamemnon jen.

Agamemnon. On tajně nevyslýchá, co jde z Troje.

Aeneas. I já též nepřicházím z Troje proto,
bych šeptal k němu. Mámtě s sebou troubu,
bych pozorna učinil jeho sluch,
a mluvil pak.

Agamemnon. Mluv svobodně jak vítr.
Nespávat v tuto dobu Agamemnon;
věz, Trojane, že bdí, on sám to praví.

Aeneas. Nuž, troubo, zvučně zněj a kovový
svůj hlas vysílej ke všem zahálčivým
těm stanům, zvěstuj všechněm, komu z Řeků
bujará mysl, co jim hlásá Troja.

Troubení.

Mámet, ó velký Agamemnone,
ve Troji knížete, jenž slove Hektor
(Priam jest otec jeho), ten po dlouhou
tu dobu lenivého příměří
zrezovatěl, a s troubou vyslal mne,
bych mluvil v tento smysl: Králové,
knížata, páni! Mezi nejlepšími-

li Řeky někdo jest, jemuž milejší
čest nad zahálku, který více slávy
jest žádostiv, než nebezpečnosti
se leká; který zná svou statečnost
a nezná bázeň svou; jenž vroucněji
kochá milenku svou, než pouze slovy,
lichými sliby jejím vlastním rtům,
a vyznati si troufá její krásu
a cenu také v jiném objetí
než jejím – tomu vyzvání to platí.
Chceť Hektor vůči Trojanů a Řeků
to dotvrdit jak bude nejlíp moci,
že moudřejší, krásnější, věrnější
má choť, než z Řeků kdokoliv objímal.
A zítra troubením chce na půl cesty
od Troje k vašim stanům vyzvati
někoho z Řeků, jenž jest věren v lásce.
Když dostaví se kdo, on poctí jej,
a pakli nikdo, bude hlásat v Troji,
až vrátí se, že řecké dámy jsou
osmáhlé, a že nejsou hodny, by
kdo za ně kopí zlomil. Toť mé zvěští.

Agamemnon. To oznámíme našim milovníkům,
ctný Aenee; a žádný-li z nich nemá
ku podniknutí takovému chuti,
tož všechny jsme je doma nechali.
Však vojínové jsme, a hanu skety sezná
vojín, jenž lásky neznal, nechce znát neb nezná.
Kdo tedy lásku znal neb zná, neb chce ji znáti,
postav se Hektoru – sic já chci jemu státi.

Nestor. Pověz mu od Nestora, jenž byl mužem,
když Hektorův děd ještě u prsu –
teď už je stár – však nenajde-li se
ve vojště řeckem dobrý muž, jenž měl by
tu jiskru ohně, by své milenky
se zastal: tedy ode mne mu pověz,
že stříbrný svůj vous chci zlatým hledím
zakrýti, v pláty odít vetché rámě,
a setkaje se s ním mu říci, že
jsem choť měl krásnější než jeho bába,
a cudnou jako žádná na světě.
To vzdor mladosti jeho bujaré
chci tvrditi do kapky krve své.

Aeneas. Bůh nedopust' takého nedostatku
[š]lechetných jinochů.

Ulysses. Amen.

Agamemnon. Ctný Aenee, podej mně ruky své,
bych tebe uvedl do svého stanu.
První zví Achill o tvém návrhu,
a po něm každý pán od stanu k stanu.
Ty zatím s námi dobrou vůli měj,

hostem se ctného nepřítele znej.

Odejdou.

Ulysses. Nestore!

Nestor. Co říká Ulysses?

Ulysses. V mé hlavě myšlénka se zrodila,
přispěj, jak čas, k jejímu útvaru!

Nestor. V čem záleží?

Ulysses. V tomto.

Klín tupý rozštěpuje tvrdé špalky.
Ta pýcha, která bujně vyšlehla
a již uzrála v mrzutou Achillu,
musí sčesána být, sic roztrousí
své semeno, z něhožto celé plémě
té neřesti nám vzejde, která všechny
nás udusí.

Nestor. Nuž dobře, ale kterak?

Ulysses. Vyzvání statečného Hektora,
ač všeobecně pouze držané,
přec vlastně zaměřeno na Achilla.

Nestor. To jest tak jasné, jako složitost
velkého tělesa ze drobných částek.
Až bude rozhlášeno, to mně věř,
Achilles – byť i mozek jeho byl
tak vyschlý jako břehy libycké
(a ty, Apollot' ví, jsou dosti suché) –
ihned bystrostí svého rozumu
uhodne, že to na něj měřeno.

Ulysses. Myslíš, že bude chtít se dostavit?

Nestor. Myslím, a jest to žádoucno, neb kdož
by jiný mohl čelit Hektoru
na zkázu slávy jeho než Achilles?
Neb jakkoliv ten souboj pouhá hra,
přec jeho konec pohne smýšlením.
Zdeť Trojané největší naši slávu
okoušejí nejtenším jazýčkem;
a věřiž mně, Ulysse, z divoké
té půtky divný o nás bude soud;
neb výsledek, ač vždy jen částečný,
přec bude jaksi mírou výsledku
všeobecného; takovéto obsahy
(ač malé tečky proti sledujícím
je dílům) objevují zárodky
obrovských podob věcí budoucích.
Jest domnění, že od nás bude zvolen,
kdo Hektorovi má se postavit;
a volba, společný to výkon našich duší,
ta hledí k zásluze a vyvaří
takořka ze všech náš takého muže,
jenž trestí jest všech našich cností. Ten-li
se neosvědčí, jaký podnět z toho
si vezme strana vítězná, posilnit
obecné mínění ve prospěch svůj!

A to-li získáno, jsou nástrojem
mu údy, rovněž vydatné jak meče
a luky, jimiž vládnou.

Ulysses. S dovolením,
jeť právo proto rádno, by Achilles
se nepotýkal s Hektorem. Jednejme
jak kupci, kteří napřed ukazují
své nejšpatnější zboží, myslíce
že snad je odbudou; a pakli ne,
lesk pěknějšího, které přijde na to,
tím více vynikne. Ó, nepřipouštěj,
by s Hektorem Achill měl zápasit.
Tím obojí, i čest i hanba naše,
by dostala podivných nohsledů.

Nestor. Můj vetčný zrak jich nevidí; kdož jsou to?

Ulysses. Té slávy, již Achill by z Hektora
vyzískal, byli bychom účastni
my všickni, ale bránit' jeho pýcha.
Tak veliká jest jeho nadutost,
že bychom raděj' na africkém slunci
seschnouti chtěli, nežli spupností
a trpkým pohrdáním jeho zraků;
a kdyby přemožen byl, zničena
by byla dobrá pověst naše hanbou,
jenž stihla muže nejlepšího z nás.
Radš k losu sáhni, a nástroj to tak,
by nemotorný Ajax táhl hřeb
na bitku s Hektorem, a – mezi námi –
uznej ho k tomu za nejhodnějšího.
To vyléčí velkého Myrmidona,
rozníceného hlasnou pochvalou,
i sklesneť chochol mu, jenž vypíná se
hrději modré Iridy. Hloupý-li
blb Ajax živ vyvázne, chvalně jej
vynášet budeme; a padne-li,
pak bude vždy o nás se za to míti,
že máme lepší lidi. Tak neb tak:
tím způsobem vždy toho docílíme,
že volbou Ajaxa Achilla ponížíme.

Nestor. Teď začíná mi se tvá rada líbit,
Ulysse, bez odkladu o tom chci
uvědomiti Agamemnona;
pojď se mnou k němu. Skrotit vzájemně
dva hafani se mají, jejich zlost
jest pýchou vzbuzena – toť jejich kost.
Odejdou.

Jednání druhé

Výjev první.

Jiná část řeckého tábora.

Vystoupí Ajax a Thersites.

Ajax. Thersite, –

Thersites (*pro sebe*). Agamemnon – což kdyby měl vředy? všude plno, na celém těle?

Ajax. Thersite, –

Thersites (*pro sebe*). A kdyby tyto vředy tekly? – Dejme tomu, – netek' by pak vůdce? nebyla by to hromada boulí?

Ajax. Pse!

Thersites (*pro sebe*). Pak by z něho aspoň něco vyšlo; teď nevidím nic.

Ajax. Ty synu vlčice, neslyšíš? Tedy učit'.

Bije ho.

Thersites. Aby tě mor Řecká¹² zachvátil, ty pancharte, ty volotrku!

Ajax. Tedy mluv, ty neslaná zákvaso, mluv; já ti natluku krásu.

Thersites. Spíš bych tě uhanobil na moudrého a nábožného muže; ale myslím, že tvůj kůň spíš naučí se řeč, nežli ty modlitbu. Umíš bít? je-li pravda? Aby tě dobytčí mor za tvé koňské vyházování!

Ajax. Ty muchomůrko, co to vyhlašovali?

Thersites. Co myslíš že nemám citu, že mne tak tlučeš?

Ajax. Co to vyhlašovali?

Thersites. Tebe za blázna tuším vyhlašovali.

Ajax. Přestaň, ježatče, přestaň; mně svrbí prsty.

Thersites. Chtěl bych, aby tě srbělo od hlavy k patě a já tě musil škrabat; učinil bych tě nejhnusnějším strupem v celém Řecku. Při nájezdech biješ tak zvolna jak ostatní.

Ajax. Táži se co vyhlašovali.

Thersites. Každou hodinu reptáš a hubuješ na Achilla, i závidíš mu velikost jeho, jako Cerberus Proserpině krásu, tak že až na něj štekáš.

Ajax. Paní Thersitová!

Thersites. Měl bys jej uhodit.

Ajax. Ty záprtku!

Thersites. On by tě rozdrtil svou pěstí, jako plavec kus sucharu.

Ajax. Ty ničemný z kurvy synu!

Bije ho.

Thersites. Jen dál, jen dál!

Ajax. Ty stolice pro čarodějnici.¹³

Thersites. Jen dál, jen dál, pane s vařeným rozumem, jenž nemá více mozku nežli já v lokti; tobě patří mezek za opatrovníka. Ty svrabovitý udatný osle! tebe sem poslali Trojany tepat, a ty jsi ztracen a prodán mezi lidmi, kteří mají drobet vtipu, jako barbarský otrok. Zvykneš-li si mne bít, tedy počna u tvé paty povím ti palec po palci co jsi, ty tvore bez útroby.¹⁴

Ajax. Ty pse!

Thersites. Ty prašivý pane!

Ajax. Ty padouchu!

Bije ho.

Thersites. Marsův blázne! jen dál, hruboto; jen dál, velbloude, jen dál.

Vystoupí Achilles a Patroklos.

Achilles. Co počínáš, Ajaxe? proč tak jednáš?

Thersite, jaká to příčina?

Thersites. Vidíš jej zde, je-li pravda?

Achilles. Ovšem, copak jest?

Thersites. Jen se na něj podívej.

Achilles. Vždyť to činím; ale což jest?

Thersites. Nikolik, jen si ho dobře všimni.

Achilles. Dobře, tak činím.

Thersites. A přece se na něj dobře nedíváš; neboť měj ty jej zač chceš, jest to Ajax.

Achilles. To vím, blázne.

Thersites. Ovšem, ale tento blázen sám sebe nezná.

Ajax. Proto tě biji.

Thersites. Hle, jaké malé kousky vtipu ze sebe vydává, jeho nápady mají tak dlouhé uši. Já natlouk' jeho mozku více než on mým kostem. Za vídenský koupím devět vrabců, ale jeho <EMPH>*pia mater*</EMPH>¹⁵ nestojí ani za devátou část jednoho vrabce. Tento pán, Achille, Ajax, který má rozum v břiše a střeva v hlavě – musím ti říci co o něm povídám.

Achilles. Co?

Thersites. Pravím, tento Ajax –
Ajax ho chce bít, Achill mu brání.

Achilles. Ale milý Ajaxe.

Thersites. Nemá tolik rozumu –

Achilles. Nikoliv, já tě musím držeti.

Thersites. Co se vejde do ucha jehly Heleniny, pro kterou chce bojovati.

Achilles. Ticho, blázne!

Thersites. Já bych rád měl klid a pokoj, ale ten blázen nechce: tuhle ten, tenhle, podívejte se na něj.

Ajax. Ó ty zatracený pse! Já –

Achilles. Chceš sázet rozum svůj proti bláznovu?

Thersites. Nikoliv, zajisté; neboť rozum bláznův jej zahanbí.

Patroklus. Dávej dobrá slova, Thersite.

Achilles. Oč se hádáte?

Ajax. Já chtěl, aby ta škaredá sova mně pověděla co se ohlašuje, a on se na mne potrhuje.

Thersites. Já nejsem tvůj sluha.

Ajax. Jen tak dál, jen dál.

Thersites. Já sloužím zde dobrovolně.

Achilles. Tvá poslední služba bylo utrpení, a to nebylo dobrovolné; nikdo se nedá dobrovolně bít. Ajax byl zde dobrovolníkem, a ty jako nuceně odveden.

Thersites. Opravdu? – Veliká část tvého rozumu leží ve tvých šlachách, leč by tyto lhaly. Hektorovi se podaří veliký kus, jestliže z vás některému lebku roztluče; bude to zrovna tak jako by roztloukl prázdný ořech.

Achilles. Cože? také se mnou začínáš, Thersite?

Thersites. Ulysses a starý Nestor – jehož rozum byl již plesnivý, než ještě vaším dědům nehty narostly – zapřahují vás jako voly do jha, abyste rozorávali válku.

Achilles. Jak? co?

Thersites. Tak jest, zajisté; ano, Achille, ano, Ajaxe, ano!

Ajax. Já ti vyříznu jazyk.

Thersites. To nic nedělá; já přece budu potom mluvit tolik jako ty.

Patroklus. Ani slovo více, Thersite, ticho!

Thersites. Budu držet hubu, když mi to poroučí Achillova čubka. Mám?

Achilles. Tu máš také něco, Patrokle.

Thersites. Spíše vás uvidím viset jako klacky, než abych přišel ještě jednou k vašim stanům. Budu se držet lidí, jichž rozum jest v činnosti, a vystříhati se strany bláznů.

Odejde.

Patroklus. Dobře, že ho máme s krku.

Achilles. Nuž Ajaxe, totoť jest prohlášeno
ve vojště našem všem, že zítra Hektor
v pět hodin po východu slunce chce
uprostřed mezi stany našimi a Trojí
se s troubou dostavit a vyzvati
rytíře nějakého k zápasu,
jenž tolik srdce má a zastati
se chce – již nevím oč. Tot' hlouposti.
Buď zdrav.

Ajax. Bud' zdrav. Kdo se mu postaví?

Achilles. Nevím, máť los rozhodnout, jinak by již našel svého muže.

Ajax. Totiž tebe. –

Chci více vyzdvědět o věci tvé.

Odejdou.

Výjev druhý.

V Troji, v paláci Priamově.

Vystoupí Priamus, Hektor, Troilus, Paris a Helenus.

Priamus. Po takém zmaru času, životů

i řečí ještě jednou vzkazuje
nám Nestor od Řeků: „Vydejte Helenu,
a ztráta všeliká cti, času, práce,
ran, nákladu i přátel, a co sic
jest zmařeno hladovou hltavostí
té války nenasytné, minout má.“
Co tomu říkáš, Hektore?

Hektor. Ač nikdo

se Řeků méně nebojí než já,
přec, co se dotýká mé osoby,
vznešený Priame,
tož není ženy citlivějších nervů,
a spůsobnější ssáti v sebe bázeň,
jenž hotovější jesti zvolati:
„Když ví co z toho pojde?“ nežli Hektor.
Vždy jisté bezpečí jest ranou míru,
leč skromná pochybnost moudrému svící
a skoumadlem, kteréžto proniká
až na dno zlého. Necht' Helena jde.
Co první meč v té věci vytasen,
každá desátá duše z tisíců
desítek byla stejně drahocenná
jak Helena; já myslím s naší strany.
Když svojich lidí tolik desítek
jsme ztratili, hájíce stvoření,
jenž není naše, a kteréžto, třeba
i jméno naše mělo, za deset
by lidí nevážilo, proč bychom
na jeho nevydání trvali?

Troilus. Fi, fi! můj bratře! Což pak důstojnost

a čest tak velikého krále, jako
jest otec náš, chceš klást na sprostý vahan
obecných uncí? Chceš ocenit
nevyrovnanou jeho vznešenost
pouhými tantesy, neb vyměřit
nesmírný obvod země píděmi
a palci, malichernými jak obavy
a rozvahy? Fi, styď se za to, bratře!

Helenus. Nic divno, že tak trpce žaluješ

na rozvahu, které máš nedostatek.
Či proto otec náš svou vrchní vládu

provozovati nemá s rozvahou,
že ty mu nerozvázně k tomu radíš?

Troilus. Tys pro sny a pro spánek, bratře knězi,
a rozvahou i rukavice své
podšíváš. Rozvahy tvé tyto jsou:
Ty víš, že nepřítel ti chce ublížit;
víš, že meč tasený jest nebezpečný,
a tomu rozvaha se vyhýbá.
Kdož podiví se tedy, když Helenus,
jak mile spatří Řeka s mečem, připne
si na paty perutě rozvahy,
a kvapí odtud jak plísňený Merkur
od Zeusa, neb jak hvězda vytržená
ze svého kruhu? – Chcem-li mluvit
o rozvaze, tož brány zamkněme
a pojd'me spat. Toť zmužilost i čest
by zaječí musily míti srdce,
jen vycpanou krmeny rozvahou.
Ohledy s rozvahou to způsobují,
že játra blednou, myslí ochabují.

Hektor. Však ona za tu cenu nestojí,
za kterou chováme ji, bratře.

Troilus. Což pak
stojí za více než je ceněno?

Hektor. To cenění však nezáleží jen
na jednotlivé vůli, každá věc
má hodnotu svou stejně od toho,
co její vzácnost tvoří, jako též
od cenitele svého. Modlářství
jest činit službu větší než jest Bůh;
a zpozdilá jest vůle, jenž se k tomu,
co sama vyšnořila, s láskou kloní,
ač není stopy ceny domnělé.

Troilus. Já pojmu ženu dnes, a moje volba
se řídí vůlí mou, jenž roznícena
jest mýma očima i ušima,
dvěma to lodivody zkušenými
mezi nebezpečnými břehy vůle
a rozumu. Kterak se stranit mám,
ač vůli volba není po chuti,
zvolené ženy? Neníť žádné cesty
vyváznout z toho bez poškrvny cti.
Hedvábí pokálené nevracíme
již kupci aniž nasytivše se
nezahazujem' zbytky potravy
do stoky. Za hodné uznáno bylo,
by Paris mstu provedl na Řecích,
váš plný souhlas plachty jeho dmul,
moře i větry, staří svárlivci,
příměří učinivše byly mu
ke službám, dopravivše k žádoucímu
jej přístavu; a místo staré tety,

již zajatu drželi Řekové,
přivedl řeckou kráľku, proti jejíž
svěží mladosti Apoll vráskatí
a zoře bledne. Proč ji zadržujem’?
Vždyť Řekové nám zadržují tetu.
Zda stojí za to? Ó, toť perla jest,
jejížto cena víc než tisíc lodí
na moře vyhnala, a v obchodníky
korunované krále proměnila.
Připouštějíc’, že Paris jednal moudře
an šel (a jinak nemůžete, neb
jste volali: Jdi, jdi!), uznávající,
že vzácnou kořist domů přivedl
(a jinak nemůžete, neboť ruce
sprásknuvše volali jste: Nad vši cenu!),
proč nyní vlastní moudrosti své skutek
by kárati jste chtěli, jednájící
jak nikdy nejednala štěstěna,
an k žebráctví až snižujete, co
nedávno ještě vynášeli jste
nad všecky mořské, zemské poklady?
Mrzkát’ to krádež, když jsem ukradli
co bojíme se podržeti! Zloději
jsme, věci ukradené nehodní.
Dovedše pohanit je v jejich vlasti
nemáme srdce doma toho hájit.

Kassandra (*za jevištěm*). Plačte, Trojani, plačte!

Priamus. Jaký křik

to, jaké naříkání?

Troilus. Šílená

to naše sestra, znám’ já její hlas.

Kassandra (*uvnitř*). Plačte, Trojani.

Hektor. To Kassandra jest.

Vystoupí Kassandra prostovlasá.

Kassandra. Plačte, Trojani, plačte! Deset tisíc

mi dejte očí, a já naplním
je všecky prorockými slzami.

Hektor. Bud’ zticha, sestro!

Kassandra. Panny a hoši, středního věku, šedí

těž starci, útlé dítky, kteréžto
jen plakat umíte, ó rozmnožte
můj nářek! V čas odhořekujme část
převelké bídy nám nastávající.

Plačte, Trojani, cvičte oči v pláči.

Zahyneť Troja, Ilium se sřítí;

náš bratr Paris, tato pochodeň,

nás všecky spálí. Plačte, Trojané!

Kde Helena, tam běda! Plačte, Plačte!

Propust’te Helenu, sic Troja shoří.

Odejde.

Hektor. Nuž, mladý Troile, zdaž mocný hlas
věščího ducha sestřina v tvém nitru

nebudí lítost nějakou? Či krev tvá
tak vztekle rozpálena, že nižádná
rozumná úvaha neb obava
špatného ukončení špatné věci
nemůž je utišit?

Troilus. Ó Hektore,
něchtějme spravedlivost lidských činů
posuzovat dle jejich výsledků;
aniž má klesnout naše mysl proto,
že Cassandra je šílena. Jejího
chorého mozku blouznění nemůže
při zlehčit, na niž všickni nasadili
jsme čest svou. Co se týče mne, já nejsem
míň uražen, než Priamovi všickni
ostatní synové, a chraň Zeus,
by něco mezi námi stalo se,
čím nejdůtklivější by uražen byl
a k zbrani sáhl.

Paris. Pak by arci svět
za lehkomyšlné vyhlásil jak
mé podniky tak též i rady vaše.
Však bozi jsou mi svědky, že jen vaše
úplné schválení okřídli
můj úmysl a porazilo všecky
mé pochybnosti stran odvážlivého
podniku toho. Neboť, ach! což může
zbraň pouze má? jakou jest ochranou
jen jediného muže udatnost
naproti útokům a nepřátelství
těch, jenž by vyvolali taký spor?
A přece tvrdím, i kdybych já sám
ty všecky svízele měl překonat,
a měl jen tolik moci jako vůle,
že Paris nikdy by neodvolal
co učinil, nezůstal na půl cestě.

Priamus. Ó Parise, ty mluvíš opojen
sladkými rozkošemi svými; ty
máš dosud med, a tito jenom zlost,
toběť je snadno jevit zmužilost.

Paris. Nehledímť, otče, pouze na rozkoš,
jakou přináší s sebou taká krása;
než rád bych skvrnu loupeže té krásy
smysl čestným podržením Heleny.
Jaká to zrada unešené kněžny,
jaká to nečest vašim důstojnostem,
jaká to hanba pro mne, vydati
ji teď na výminku nám vnucenou?
Zda možno jest, by taká převrhla
myšlénka v duších vašich šlechtných
ujmout se mohla? Neníť mezi námi
nejsprostějšího ducha, aby neměl
odvážné srdce, pohotově meč

k obraně Heleny; aniž pak koho tak šlechtného, jenž by život svůj zle vynaložil a bez slávy zemřel za Helenu. A proto, pravím, hodna jest naší obrany, v tom přesvědčení, že rovné jí na širém světě není.

Hektor. Parise, Troile, vy oba dobře jste mluvili; o této sporné věci však jenom povrchně jste podotkli, ne nepodobni mladíkům, o nichžto dí Aristoteles, že nejsou schopni poslouchat mravouku. Důvody, jež uvádíte, slouží více k tomu, by roznítily k vášni horkou krev, než aby slušně rozeznávaly co právo a co křivda; neboť rozkoš a mstivost mají uši ještě hlušší než zmije¹⁶ proti hlasu nestranného úsudku. Požadujeť příroda, by, co jest čí, mu bylo vráceno; nuž, jaký dluh jest v celém člověčenstvu tak blízký, jako žena mužovi? Přirozený-li tento zákon rušen jest vášní, veliké-li duše se, hověce svévolným svým žádostem, mu protiví: pak v každém národě pořádně zřízeném jest zákon, jenž pojímá v úzdu divoké ty chtíče, vší kázni vzdorující. Helena-li jest chotí krále Spartského – a známo že jest – tož mravní tyto zákony, i přírodní i národní, výslovně požadují, by byla vrácena. Setrvajíce v křivdě činěné tím nezmirňujem' křivdu, nýbrž více jí přitěžujem'. To mé mínění, pokud se týče slušnosti a práva; však přes to všecko, statní bratři moji, se s vámi shodují v tom úmyslu, i déle podržeti Helenu, neb jest to záležitost, týkající se velice cti naší společné i osobní.

Troilus. Tu's právě uhodil při našem úmyslu do živého. By na srdci nám neležela čest víc nežli pouhé ukojení záští, nechtěl bych, aby dál o krůpěj více Trojanské krve se prolévalo na její obranu. Leč, důstojný ó Hektore, na ní spočívá nyní i čest i pověst naše, ona jest

nám podnětem ke skutkům udatnosti
i velkomyslnosti; nyní chrabrost
nám získá vítězství nad nepřáteli,
a pro budoucnost kyne sláva nám;
neb domnívám se, rekovný že Hektor
tak hojnou příležitost k oslavě
nepustí, jaká usmívá se naň
v tom podniku, za světa poklady.

Hektor. Jsem tvůj, ty velikého Priama
statečný synu. Věz, že poslal jsem
chlubné vyzvání svárlivým a hloupým
těm řeckým vůdcům, bych vyburcoval
jich ospalého ducha, zpraven jsa,
že velký vojevůdce jejich dřímá,
zatím co svár ve vojště se ujímá.
To tuším probudí jej.

Odejdou.

Výjev třetí.

Před stanem Achillovým.

Vystoupí Thersites.

Thersites. Co teď, Thersite? jak? snad jsi se ztratil v labyrintu svého vzteku? Má ten slon Ajax tak zhola odejít? On mne bije a já mu spílám, krásná to pomsta! Chtěl bych aby bylo naopak, abych já jej bil a on mně spílal. Hrom a peklo! já se naučím d'ábly zaklínat a volat, jen abych viděl nějaký účinek svého zanevřelého zlořečení. A pak jest tu Achilles, ten vzácný inženýr. Nebude-li Troja dříve dobytá než ji tito dva podryjí, toť budou její zdi stát až samy spadnou. Ó ty veliký hromostřelče Olympský! zapomeň, že jsi Jupiter, král bohů; a Merkure, pozbuď vši hadí moci své hůlky, neodejmeš-li jim tu trochu, trochu, méně než trochu rozumu co mají, o němž i krátkosáhlá nevědomost ví, že je ho tak hrozně málo, že nedovede ani podskokem vysvobodit mouchu od pavouka bez vytasení těžkého meče a přetětí pavučiny. A pak nechť pomsta zastihne celý tábor! anebo spíše neapolská bolest kostí;¹⁷ neb tato kletba lpí na těch, kteří bojují pro sukni. Já skončil svou modlitbu, a d'ábel závisti ať řekne Amen. – Hej, veliteli Achille!

Vystoupí Patroklus.

Patroklus. Kdo jest tu? Thersites? Milý Thersite, pojď dovnitř a hubuj trochu.

Thersites. Kdybych si byl zpomněl na pozlacený obrázek, nebyl bysi scházel v mém rozjímání; ale nic nedělá: ty musíš sám na sebe vyžrát. Obecná kletba člověčenstva, zpozdilost a nerozum, budiž tvá v plné míře. Bůh tě zachovej od pěstouna, a nauka nikdy se k tobě nepřiblížuj. Krev tvá budiž tvým vůdcem až do smrti; a když pak umývačka řekne o tobě, že jsi pěkná mrtvola, budu na svou duši přísahati, že jakživa jen samé lazary do rubáše oblékala. Amen. – Kde jest Achilles?

Patroklus. Aj! ty's nábožný? modlil jsi se.

Thersites. Ano, Bůh mne vyslyš.

Vystoupí Achilles.

Achilles. Kdo je tady?

Patroklus. Thersites, pane.

Achilles. Kde, kde? – Přišel jsi? Ó můj syře, moje zaživadlo, pročpak jsi se mně sám nepředložil na stůl při tolika mých obědech? Mluv, co jest Agamemnon?

Thersites. Tvůj velitel, Achille. – Teď mně pověz, Patrokle, co jest Achilles?

Patroklus. Tvůj pán, Thersite. – A teď pověz mně, prosím tě, co jsi ty sám?

Thersites. Tvůj znatel, Patrokle. – A teď mi pověz, Patrokle, co jsi ty?

Patroklus. To pověz ty, který mne znáš.

Achilles. Ó pověz, pověz.

Thersites. Já tu otázku provedu skrz celé skloňování. Agamemnon velí Achillovi, Achilles jest můj pán, já jsem Patroklův znatel, a Patroklos jest blázen.

Patroklos. Šibale!

Thersites. Ticho, blázne, já nejsem ještě hotov.

Achilles. On má výsadu. – Mluv dále, Thersite.

Thersites. Agamemnon jest blázen, Achilles jest blázen, Thersites jest blázen, a jak jsem už řekl, Patroklos jest blázen.

Achilles. Odvozuj to.

Thersites. Agamemnon jest blázen, že chce poroučeti Achillovi; Achilles jest blázen, že si dá poroučeti od Agamemnona; Thersites jest blázen, že takovému bláznu slouží; a Patroklos jest blázen sám sebou.

Patroklos. Proč jsem já blázen?

Thersites. Na to se zeptej stvořitele. – Dost na tom, že jím jsi. – Hle, kdopak tu přichází?

Vystoupí Agamemnon, Ulysses, Nestor, Diomedes a Ajax.

Achilles. Patrokle, já nechci s nikým mluvit. – Pojd' se mnou do stanu, Thersite.

Odejde.

Thersites. To je nějakého prtáctví, šibalství a padoušství! Příčina všeho jest oklamáný manžel a kurva; krásný to spor, aby se proto tvořily strany a zakrvácely. Aby do toho prašivina! nechť všecko zahyne válkou a prostopášnictvím!

Odejde.

Agamemnon. Kde jest Achilles?

Patroklos. Ve stanu svém, a celý mrzut, pane.

Agamemnon. Oznam mu, že jsem zde. On naše posly vyplínil, a my stranou klademe svou důstojnost navštěvující jej. To vyříd' mu, by snad si nemyslíl, že nechcem' o své hodnosti se zmínit, neb nevíme snad kdo jsme.

Patroklos. Vyřídím to.

Ulysses. Já viděl jej u vchodu jeho stanu.

On není churav.

Ajax. Ba churav jako lev, pýchou srdce. Můžete to nazvati těžkomyslností, chcete-li o něm mluvit šetrně; ale jako že toto jest má hlava, pýcha je to. Ale proč? proč? ať nám poví příčinu. – Na slovíčko, veliteli.

Vede Agamemnona stranou.

Nestor. Proč pak se Ajax naň rozštěkal?

Ulysses. Achilles mu odloudil jeho šaška.

Nestor. Koho? Thersita?

Ulysses. Tak jest.

Nestor. Tedy nebude mít Ajax o čem mluvit, když přišel o svůj předmět.

Ulysses. Nikoliv, jak vidíš, jest předmětem jeho ten, kdo mu vzal jeho předmět – Achilles.

Nestor. Tím lépe; jich rozdvojení jest nám milejší nežli jich sjednocenost, kterou mohl roztrhnouti blázen.

Ulysses. Přátelství, jehož páskou není moudrost, snadno může být rozvázáno bláznovstvím. Zde přichází Patroklos.

Nestor. Bez Achilla.

Patroklos se vrátí.

Ulysses. Slon má klouby, ale žádné pro zdvořilost; nohy jeho jsou pro potřebu, a nikoliv k ohýbání.

Patroklos. Achilles vzkazuje, že líto mu, jestliže něco víc než kratochvíl a choutka pohnula Tvou Vznešenost

a čackou družinu jej navštívit;
on doufá, za jinou že příčinou
to nebylo, než pouze pro tvé zdraví
a lepší zažití po obědě.

Agamemnon. Patrokle, takovéto odpovědi
my dobře známe, že však odešel
před námi puzen opovržením,
nezůstalo nás tajno. Mnohé máť on
nadání, a my mnoho máme příčin
mu je přičítat; avšak veškeré
ty jeho cnosti, kteréžto on sám
nehrubě cnostně dává na jevo,
již v očích našich počínají tratit
svůj lesk; ba jako krásné ovoce
v nezdravé krvi neokusené
snad shnijí. Jdi, a vyříd' mu, že přišli
jsme mluvit s ním; a věru nechybíš
mu povědě, že pokládáme jej
za příliš pyšného a málo ctného,
většího v domnění než v rozumném
uvážení; že vznešenější nad něj
zde hoví nelepé té surovosti,
jako on jeví, zapírajíce
i vlády nejvyšší posvátnou moc,
a ve vši poslušnosti podrobují
se pánovitým jeho rozmarům;
ba pozorují divné jeho choutky,
přítok i odtok jejich, jakoby se
zakládal na tom celé války běh.
Jdi, pověz mu to, a pak dolož k tomu,
když přeceňuje se tak vysoko,
že nestojíme oň; necht' jako stroj
nehybný leží, o kterémž se praví:
„Zde činnosti jest třeba, tento se
do války nehodí.“ Nám milejší jest
obratný trpaslík než spící obr. –
To řekni mu.

Patroklus. Tak učiním, a hned
vám odpověď přinesu od něho.

Odejde.

Agamemnon. Z úst druhých nepřijímám odpověď,
my přišli mluvit s ním. Jdi ty, Ulysse.

Ulysses *odejde.*

Ajax. Oč pak jest více než jiný?

Agamemnon. Nic víc než co se domnívá býti.

Ajax. Jest on tolik? Nemyslíš že se domnívá být lepším mužem nežli já?

Agamemnon. Beze vši pochyby.

Ajax. A přisvědčuješ mu? pravíš že jest tomu tak?

Agamemnon. Nikoliv, šlechetný Ajaxe, ty jsi stejně silný, stejně udatný, stejně moudrý,
neméně šlechetný, mnohem přívětivější, obzvláště pak daleko poddajnější.

Ajax. Proč by měl člověk býti pyšným? Kterak se rodí pýcha? Já nevím co jest pýcha.

Agamemnon. Tím čistější, Ajaxa, jest mysl tvá, a tím krásnější tvoje cnosti. Kdo jest pyšný, sežírá sám sebe: pýcha jest jeho jediné zrcadlo, jeho jediná trouba, jeho jediný letopis; a kdokoliv se chváří jinak než skutkem, zničuje skutek svou chválou.

Ajax. Já nenávidím pýchu jako ještěrcí plemeno.

Nestor (*stranou*). A přece miluje sama sebe; není to divná věc?

Ulysses *se vrátí.*

Ulysses. Achilles nechce zítra do pole.

Agamemnon. Čím omlouvá se?

Ulysses. Ničím; dává průchod
svým vrtochům, nic neohlížeje
se na nikoho v spurné svéhlavosti
a libovůli své.

Agamemnon. Což nechce k naší
přátelské žádosti opustit stan
a volně s námi dýchat povětří?

Ulysses. Věc nejnepatrnější, právě nic,
o ni-li požádán, převážnou činí.
Posedlý citem velikosti své
k samému sobě jinak nemluví,
než s pýchou takovou, jíž nestačí
ni vlastní samochvála. Domnělá
důstojnost jeho prudkou krevností
se s takým zápallem a nadutostí
pronáší, že to známkou kruté zpoury
rozumu s vůlí v jeho duši, jakouž
on zuří proti sobě samému.
Což říci mám? On tak přetěžce stůně
svou pýchou, smrtelná že znamení
té nemoci volají: „Žádná pomoc!“

Agamemnon. Nechť Ajax k němu jde. – Jdi, příteli!

Jdi s pozdravením k němu do stanu;
ty's u něho pryč v úctě, tobě k vůli
snad zmírní svoji příkrost.

Ulysses. Nikoliv,
to nesmí stát se, Agamemnone!
Posvátné buďtež kroky, které činí
od Achilla se vracející Ajax.
Má pyšný muž ten – jehož domýšlivost
jest polévána vlastním jeho tukem,
jenž ničeho si v světě nevšímá,
než co se týče jeho samého –
přijímat úctu od někoho, jež
si výše ceníme než jeho sama?
Tříkráte ctihodný ten statný rek
nesmí tak zneuctit své šlechtně
nabyté palmy; nedopustíť já,
by svoje zásluhy, neméně skvělé
než Achillovy, v také míře snížil,
by k Achillovi šel.
Tím hrdost jeho, ztučnělá již dosti,
by ještě víc se mastila; tím Rak¹⁸⁾
by ještě víc se podpaloval, plana

již beztoho pohostit velikého
Hyperiona. Tento vůdce měl
by k němu jít! Chraň Jupiter, a hlasem
rci hromovým: „Achille, k němu jdi!“

Nestor (*stranou*). Ó, dobře tak; on lechtá jeho pýchu.

Diomedes (*stranou*). Jak mlčky ssaje v sebe chválu svou!

Ajax. Půjdu-li k němu, v tvář jej udeřím
svou ozbrojenou pěstí.

Agamemnon. Nepůjdeš.

Ajax. A hrd-li bude ke mně, vykrákám
hrdosti jeho. Nechte mne jít k němu.

Ulysses. Ni pro vše, oč se jedná v našem boji!

Ajax. Ten bídný, nestydatý chlap!

Nestor (*stranou*). Kterak líčí sám sebe!

Ajax. Nemůže býti bydlitelným?

Ulysses (*stranou*). Krkavec laje na černou barvu.

Ajax. Já pustím krví jeho vrtochům.

Agamemnon (*stranou*). Teď chce býti lékařem, kdo by měl býti pacientem.

Ajax. Kdyby všickni lidé smýšleli jako já. –

Ulysses (*stranou*). Pak by rozum vyšel z mody.

Ajax. Tak by neměl být propuštěn; dříve měl by zakusit mečů. – Což má pýcha dostat
odměnu?

Nestor (*stranou*). Kdyby dostala, měl by si polovičku.

Ulysses (*stranou*). On by dostal desaterý podíl.

Ajax. Já ho zvalchuji, já ho zkrotím.

Nestor (*stranou k Ulyssovi*). On není ještě dost rozehřát, krm jej chválou. Jen lej do něho,
jeho ctižádost jest žízniva.

Ulysses (*k Agamemnonu*). Vůdce, ty se příliš zabýváš tou mrzutou věcí.

Nestor. Toho nečiň, vznešený vůdce.

Diomedes. Připrav se na bojování bez Achilla.

Ulysses. To jmeno již Achilles uráží ho.
Zda jest ten muž – než jemu do očí –
radš umlknu.

Nestor. I proč bys nemluvil?
On není sočiv, jako jest Achilles.

Ulysses. Věz celý svět, že stejně udaten.

Ajax. Ten panchart pes, chce on tak darebácky s námi nakládat! Chtěl bych, aby byl
Trojanem.

Nestor. Kdož moh' by teď mít za zlé Ajaxovi –

Ulysses. By hrd byl.

Diomedes. Aneb chvály žádostiv.

Ulysses. Neb mrzut.

Diomedes. Nevlídník neb samolibec.

Ulysses. Děkuj ty Bohu, drahý Ajaxe,
že's tiché povahy, chval ploditele
i tu, která tě prsem kojila;
buď chválen pěstoun tvůj, a vlohy tvé
trojnásob nade všecku učenost;
než pro toho, kdo ve zbrani tě cvičil,
Mars věčnost ve dví musí rozdělit
a jemu půlku dát; co do tvé síly,
toť býkonosný Milon ustoupit

svalovitému musí Ajaxu.

Já nechci vychvalovat moudrost tvou,
která jak mez, neb plot, neb pobřeží
tvé přerozsáhlé cnosti ohražuje.
Zde Nestor, mnoha věků vyučenec,
ten musí moudrým být, i také jest,
neb ani jinak nelze; avšak odpusť
mi, otče Nestore, tvůj kdyby věk
tak květoucí byl jako Ajaxův,
a mozek tvůj tak spůsobilý, přece
bys neměl nad ním vrch; byl bys jak Ajax.

Ajax. Smím zvat tě otcem?

Nestor. Ano, milý synu.

Diomedes. Spravuj se radou jeho, šlechetný
Ajaxe.

Ulysses. Déle prodlévati nelze.

Jelen Achilles v houštině se kryje.
Rač, velký vůdce, svolat na ručest
vši radu válečnou; neb přišli jsou
do Troje noví králové, a zítra
musíme se vsí mocí do pole.
Zde rek náš, přijď rytířstva všeho květ,
on utká nejlepšího, co má svět.

Agamemnon. Do rady nyní. Ty, Achille, spi;
člun rychle pluje, koráb hlouběji.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

V Troji. Sín v Priamově paláci.

Vystoupí Pandarus a Sluha.

Pandarus. Slyš, příteli, na slovíčko. Nejsi ty nohsleda mladého Parise?

Sluha. Ovšem, když jde přede mnou.

Pandarus. Já myslím že mu sloužíš.

Sluha. Pane, já sloužím Pánu Bohu.

Pandarus. Ty sloužíš šlechetnému pánu, já jej musím chváliti.

Sluha. Bud' Pán Bůh pochválen.

Pandarus. Ty mne znáš, vid'?

Sluha. Tak povrchně, pane.

Pandarus. Poznej mne lépe, příteli. Já jsem Pandarus.

Sluha. Doufám, že vás poznám ještě lépe, vzácný pane.

Pandarus. Přál bych si to.

Sluha. Jste v stavu milosti?¹⁹

Pandarus. Milosti! nikoliv příteli, mně se říká: ctihodný pane.

Uvnitř je slyšeti hudbu.

Jaká je to hudba?

Sluha. To vím jenom s části, pane; hraje jich více dohromady.

Pandarus. Znáš hudebníky?

Sluha. Ba všechny, pane.

Pandarus. Komu hrají?

Sluha. Posluchačům, pane.

Pandarus. A k vůli komu, příteli?

Sluha. Mně k vůli, pane, a všem milovníkům hudby.

Pandarus. Kdo jim kázal, myslím.

Sluha. Má někdo kázat?

Pandarus. Příteli, my sobě nerozumíme: já jsem příliš zdvořilý, a ty jsi příliš prohnaný. Kdo rozkázal těm lidem hrát?

Sluha. Teď jste se pořádně zeptal. Nuže, pane, rozkázal jim Paris, můj pán, který je tam osobně, a s ním smrtelná Venuše, krev ze srdce krásy, neviditelná duše lásky.

Pandarus. Kdo, moje neť Kressida?

Sluha. Nikoliv, pane, nýbrž Helena; což jste to neuhodl z jejich přívlastků?

Pandarus. Zdá se, člověče, že jste ještě neviděl slečnu Kressidu. Já přicházím od prince Troila promluvit s Parisem. Musím se mu hned představit; má záležitost kypí spěchem.

Sluha. Kypící záležitost – ta přichází tedy z kuchyně.

Vystoupí Paris a Helena s družinou.

Pandarus. Blaho tobě, pane, a vši té krásné společnosti! Necht' blahá přání její v nejpěknější míře šťastně se vyplní; obzvláště tobě, sličná královno, buďtež blahé myšlenky nejpěknější poduškou.

Helena. Milý Pandare, ty jsi pln krásných slov.

Pandarus. Tak mluvíš jen z libé ochotnosti, drahá královno. – Milý princí, ti hraji pěkné kousky.

Paris. Tys tu hudbu rozkouskoval; ale na mou věru, ty ji musíš opět zcelit vlastním nějakým kouskem. – Helenko, on jest pln souzvuku.

Pandarus. Věřu, královno, nejsem.

Helena. Ó Pandare –

Pandarus. Já neumím, opravdu, já neumím.

Paris. Vždyť je dobře, milý Pandare, to ty jen tak říkáš.

Pandarus. Já mám jednání s Parisem, drahá královno. – Parise, dovolíš mně slovíčko?

Helena. Nikoliv, tím se my nedáme odbyt; my tě musíme slyšet zpívat, to je jistá věc.

Pandarus. Však já vím, že se mnou žertuješ, drahá královno. Než opravdu, Parise, tak jest. – Můj velectěný přítel, princ Troilus, tvůj bratr –

Helena. Můj milý, sladký Pandare –

Pandarus. Ustaň, drahá královno, ustaň – poroučí se ti co nejlaskavěji.

Helena. Ty nás nevyvedeš z naší melodie; a učiníš-li tak, budeme se na tebe hněvat.

Pandarus. Drahá královno, milá královno; prostomilá to věru královna.

Helena. A zarmoutit hezkou dámu jest ošklivé.

Pandarus. To ni všecko nic nespomůže, na taková slova já nedbám, věru ne. – A žádá tě, šlechtný Parise, kdyby se král u večere na něj ptal, abysi jej omluvil.

Helena. Milý Pandare –

Pandarus. Co praví moje sladká, moje sladká, moje nejsladší královna?

Paris. Copak má před sebou? Kde bude dnes večeřet?

Helena. Ale Pandare –

Paris. Vsadil bych své živobytí, že u vzácné Kressidy.

Pandarus. Chyba lávky, nic takového. Vzácná Kressida jest nemocna.

Paris. Dobře, já jej omluvím.

Pandarus. Dobře, milý Parise. Pročpak mluvíš o Kressidě? ne, ne, to děvče je nemocné.

Paris. Rozumím.

Pandarus. Že rozumíš! copak rozumíš? – Pojd', dej mi nějaký nástroj. – Tedy, milá královno.

Helena. To je přece hezké od tebe.

Pandarus. Moje neť se strašlivě zamilovala do něčeho co ty máš, královno.

Helena. Má to mít, Pandare, není-li to můj choť Paris.

Pandarus. On, nikoliv, ona o něm nechce nic vědět; ti oba jsou rozdvojeni.

Helena. Šup sem šup tam, a budou z nich tři.

Pandarus. Však je dobře, já o tom už nechci slyšet. Já vám zazpívám písničku.

Helena. Zpívej, prosím tě. Na mou věru, milý Pandare, ty máš krásné čelo.

Pandarus. Jen dál tak, jen dál.

Helena. Zazpívej něco o lásce; ta láska nás ještě všechny učiní nešťastnými.

Pandarus. Dobře, zazpívám o lásce.

Paris. Tedy: <EMPH>Lásko, láska jediná</EMPH>.

Pandarus. Ano, tak to začíná.

Lásko, láska jediná!
Ti podlehá
co život má!
Tvá střela ubližuje,
ne snad že poraňuje,
než že ránu lehtat zná.
Milenci volají,
že již umírají;
však brzy rána smrtelná
promění: ó, ach! v: ha, ha, ha!
Tak žije, co již mřít se zdá;
teď: ach! a hnedle: ha, ha, ha!
Ó vzdychá jen po: ha, ha, ha!
Juchu!

Helena. Věřu, zamilován až na samý konec nosu.

Paris. On neví nic než holuby, má milá; a ty dělají horkou krev, a horká krev plodí horké myšlenky, a horké myšlenky vedou k horkým skutkům, a horké skutky jsou láska.

Pandarus. Jest takový rodokmen lásky? horká krev, horké myšlenky a horké skutky? Toť jsou samí ještěři, a což jest láska ještěří plemeno? – Milý Parise, kdo je dnes v poli?

Paris. Hektor, Deifobus, Helenus, Antenor, a všecken květ trojanského rytířstva. Já bych se byl rád dnes ozbrojil, ale má Helenka tomu nechtěla. – Čím to je, že můj bratr Troilus nešel do pole?

Helena. On se na něco mrzí – ty víš všechno, milý Pandare.

Pandarus. Nikoliv, má nejsladší královno. – Rád bych zvěděl, jak jim štěstí svědčilo dnešního dne. – Nezapomeň omluvit svého bratra.

Paris. Na vlas to vykonám.

Pandarus. S Bohem, sladká královno.

Helena. Pozdrav ode mne svou neteř.

Pandarus. Učiním tak, sladká královno.

Odejde. Troubení zpět.

Paris. Již vracejí se z pole. Pospěšme

uvítat reky v Priamově síni.
Má Heleno, musím tě prositi,
bys odzbrojit pomohla Hektora;
zatuhlé přesky jeho, dotknuty
bílymi tvými čarovnými prsty,
spíš povolí než ostré oceli
neb síle řeckých rukou; tobě lépe
se zdaří velikého Hektora
odzbrojit než všem králům ostrovů.

Helena. Pyšním se z toho, milý Parise,
že mohu jemu sloužit; oddanost,
kterou mu prokazují, rozhlásí
mou krásu ještě víc, já sama se
přezářím.

Paris. Moje drahá Heleno,
nad pomyšlení tebe miluji.
Odejdou.

Výjev druhý.

Tamtěž. Zahrada Pandarova.

Vystoupí Pandarus a Sluha Troilův.

Pandarus. Nuže, kde jest tvůj pán? u mé neteře Kressidy?

Sluha. Nikoliv, pane, on čeká na tebe, abys jej k ní uvedl.

Vystoupí Troilus.

Pandarus. Ó, zde přichází. – Jak jest?

Troilus (*k Sluhovi*). Odejdi, člověče.

Sluha *odejde.*

Pandarus. Viděl jsi mou neteř?

Troilus. Ne, Pandare, já bloudím okolo
jejíchto dveří jak odloučená
nějaká duše na poříčí Styxu,
na přívoz čekající. Ó buď ty
mým Charonem a rychle převez mne
na ony nivy, kde bych sobě hověl
na liliovém loži, slíbeném
kdo zaslouží je. Drahý Pandare,
ó strhni Kupidovi s ramenou
perutě pestré a zapolet' se mnou
ku Kressidě.

Pandarus. Chod' tady v zahradě,
já přivedu ji hned.

Odejde.

Troilus. Mám závrať, nedočkavost točí mnou.

Již pomyšlení na rozkoš tak sladké
jest, že očarovány moje smysly;
což teprv, až prahnoucí ústa v skutku
okusí lásky trojslavený nektar?
Bojím se smrti, mdloby záhubné;
aneb nějaké slasti nebeské,
až příliš projímavé, příliš ostré
v své rozkoši pro hrubé smysly moje.
Toho se velmi bojím, mimo to pak,
že radostí pozbudu vědomí,
jak v bitvě stává se, když napadáme
nepřátele prchající zástupy.

Pandarus *se vrátí.*

Pandarus. Ona se strojí, ona přijde hned; teď seber svůj vtip. Ona se tak rdí, ona dýchá tak
krátce, jakoby se bála nějakého strašidla. Já jdu pro ni. Je to prostomilá šelmička, ona
oddychuje tak krátce, jako právě chycený vrabec.

Odejde.

Troilus. Mou útrobu podobný svírá cit.

Mé srdce bije rychleji než puls
v horečném záchvatu, a všechny síly
mé zaraženy jsou, jak poddaný,
jenž náhle přijde pánu na oči.

Vystoupí Pandarus a Kressida.

Pandarus. Pojd', pojd', proč se pýříš? Stud jest nemluvně. – Zde ji máš. Ted' jí číň ty přísahy, které jsi činil mně. – Jak! ty už zas utíkáš? Ty musíš býti dříve hlídána nežli zkrotneš, vid'?' Jen pojd', jen pojd'; budeš-li utíkat, dáme tě do vidlice.²⁰ – Pročpak nemluvíš k ní? – Pojd', odhrň tu záclonu²¹ a ukaž nám svůj obraz. – Ó jak se zpouzíte dát pohoršení dennímu světlu! kdyby bylo potmě, však byste se sblížili. Tak, jen blíže, a polib svou milenku. Nu, to bylo políbení na dědičný nájem! Zde stav, tesaři, tu jest příjemný vzduch.²² Vy si dříve srdce z těla vyrazíte, nežli vás rozvedu. Sokol jako jestřáb jdou stejně na kachny ve vodě.²³ Jděte jen, jděte.

Troilus. Ty jsi mne zbavila všech slov, princezno.

Pandarus. Slova neplatí žádné dluhy, dej jí skutky; však ona tě i skutků zbaví, bude-li zkoušet tvou činnost. Jak! už zase se smlouváte?²⁴ Zde platí: „čemuž na svědectví obě strany vespolek“ – – – Pojd'te do domu, já rozdělám oheň.

Odejde.

Kressida. Chceš vejíti do domu?

Troilus. Ó Kressido, jak často jsem si toho žádal!

Kressida. Žádal? – Nuže, bohové přejí. – – Ó Troile!

Troilus. Co mají přáti? proč jsi tak prostomile přetrhla svou řeč? Jaký kal vypátrala pracně drahá princezna má v studni naší lásky?

Kressida. Více kalu než vody, má-li moje bázeň oči.

Troilus. Bázeň dělá z andělů ďábly, ona nikdy dobře nevidí.

Kressida. Slepá bázeň, vedena vidomým rozumem, kráčí jistěji, nežli slepý rozum, potácející se bez bázně. Kdož se obává nejhoršího, často napravuje zlé.

Troilus. Ó, necht' moje Kressida nepřipouští sobě žádné bázně; při Kupidových slavnostech nepřichází žádná nestvůra.

Kressida. A nic nestvůrného?

Troilus. Nic, jenom naše podnikání, když přísaháme, že napláčeme moře slzí, že chceme skočit do ohně, pohlit skály, zkrotit tygry; myslíce že tíže jest milence naší vymýšleti pro nás úlohy, nežli nám podstoupiti jakýkoliv těžký úkol. To jest ta nestvůrnost lásky, milá princezno – že vůle jest nekonečná a provedení obmezené; že žádost nezná míry, ale skutek otrokem jest ohraničenosti.

Kressida. Povídá se, že každý milovník slibuje více nežli může dokázati, a přece sobě zachovává mohútnost, které nikdy neužívá; připovídaje vykonati za deset nevykoná ani desátý díl toho co jeden. Kdo má hlas lví a skutky zaječí, není to nestvůra?

Troilus. Jsou takoví? já takový nejsem. Jak jsem shledán, tak chci býti chválen; jak se osvědčím, tak chci býti ceněn; hlava má buď holá, dokud jí nebude korunovati zásluha. Žádná příští dokonalost nedocházej chvály v přítomnosti; nekřtíme zásluhu před jejím narozením, a když se narodí, dejme jí skromné jméno. Upřímné věrnosti netřeba mnoho slov. Troilus zachová se ku Kressidě tak, že nejhorší, co bude moci závist proti němu říci, bude posměch pro jeho věrnost, a že, co pravda nejpravdivějšího může říci, nebude pravdivější než Troilus.

Kressida. Máme jít do domu, pane?

Pandarus se vrátí.

Pandarus. Cože! ještě se rdíte? ještě jste nedomluvili?

Kressida. Nuže, strýče, všecku zpozdilost, které se dopouštím, věnuji tobě.

Pandarus. Děkuji ti za to; dostane-li Troilus s tebou syna, tedy mi jej dáš. Buď věrna Troilovi, a bude-li nestálým, tedy mne za to vypeskuj.

Troilus. Ted' znáš své rukojmě: svého strýce slovo a moji věrnost.

Pandarus. Já i také za ni dávám své slovo. Naši příbuzní, jakkoli dlouho se nedají získati, zůstávají stálí, jak mile jsou získáni. Právě to ostřice, kam je hodíš, tam uvážnou.

Kressida. Nabývám smělosti a odvahy. –

Věz, Troile, že milovala jsem tě ve dne v noci mnoho měsíců.

Troilus. A proč má Kressida tak těžko mi se dala získat?

Kressida. Těžko na oko; získána, Troile, jsem byla hned při prvním pohledu, jenž ... Odpusť mně, kdybych ti příliš mnoho vyznala, hrál bys na ukrutníka. Miluji tě nyní, avšak dosavad ne tak, bych nemohla se přemoci. – Lhu, v skutku: myšlenky mé jsou děti nezbedné, jež vymknuly se z kázně matčiny. Jak bláhové jsme! Proč jsem pleskala? Kdož zachová nám věrnost, když my samy nemůžeme nic na sobě smlčeti? Avšak, jakkoliv milovala jsem tě, ucházet o tě jsem se nechtěla; a přece jsem si přála míti muže, neb abychom my měly právo mužů dřív mluvit. Miláčku, zapověz mně mluvit, neb v té vytrženosti prořeknu čeho bych snad želela. Hle, mlčení tvé, chytré v němotě, vyláká nejskrytější tajemství z mé slabosti. Ó zacpi ústa má.

Troilus. To učiním, ač sladká z nich jde hudba.
Políbí ji.

Pandarus. Toť prostomilé.

Kressida. Odpusť mně, prosím tě, ó Troile, já nechtěla tak o pucelek žebrat. Stydím se. – Bože, co jsem učinila? – Tenkrát ti s Bohem dávám, Troile.

Troilus. S Bohem, má Kressido.

Pandarus. S Bohem až zítra ráno můžeš dát.

Kressida. Prosím tě, mlč.

Troilus. Co uráží tě, drahá?

Kressida. Má vlastní společnost.

Troilus. Nemůžeš straniti se sebe sama.

Kressida. Nech mne to zkusiti. Druh mého já u tebe mešká, nedružebný, když opouští sebe, být jinému bláznem. Kam poděl se můj rozum? Chci už jít. – Mluvím a nevím co.

Troilus. Kdo rozpráví tak rozšafně, ten dobře ví co mluví.

Kressida. Snad, Troile, víc jevím chytrosti než lásky, a jen proto vyjela jsem s vyznáním tak ven, bych vyskoumala tvé smýšlení. Avšak ty nejsi moudrý, sic nemiloval bys. Neb není lidem dáno, s moudrostí milovat – to jenom bohům přáno.

Troilus. Ó kých bych věřit moh', že možno ženě (a možno-li, tož o tobě to věřím)

své lásky plamen živit navěky,
svou stálost zachoval tak mladistvou,
by přetrvala krásu zevnitřní,
s myslí, jenž rychleji se osvěžuje
než krve ubývá; neb nabyti
jen toho přesvědčení, že má věrnost
a poctivost se u tě potkají
na vzájem v stejné míře s odměnou
též čiročisté lásky: kterak bych
tím povznešen byl! Avšak bohužel
já věren jsem jak víry prostota,
a prostější než víry v dětství svém.

Kressida. V tom s tebou závodit chci.

Troilus. Cnostný boj to,

když právo s právem zápasí o přednost.

Ve příštím světě věrní milovníci

budou se dokládati Troilem,

když verše jejich, plné slibů, přísah

a chlubných podobenství, potřebí

budou mít věrné lásky příkladů,

a omrzí je opakovat stále:

Věrný jak ocel, jak bylina Luně,

jak slunce dni, jak choti hrdlička,

železo diamantu,²⁵ země středu;

po všech těch podobenství věrnosti

uváděn bude první její vzor:

„Věrný jak Troilus“ ukončí verš

a báseň posvěťí.

Kressida. Kýž prorokem jsi!

Zpronevěřím-li se, neb na vlas jen

uchýlím od věrnosti: tož i pak,

když čas přestárlý zapomene sebe,

když Trojské zdi od vodních krůpějí

zhlodány budou, města propadnou

slepému zapomenutí, a mocné

se státy v prach rozpadnou beze stopy,

od jedné nevěrnice ke druhé

ze všelikých nevěrných milovnic

buď moje nevěra připomínána!

Vyčetše: „Falešný tak jako vzduch,

jak voda, vítr, země písčítá,

jak liška k ovci, jak k teleti vlk,

jak levhart k srně, jako macecha

k pastorku svému,“ necht' pak dodají

k naznačení nejmrzčí nevěry:

„Tak nevěrna jak Kressida.“

Pandaros. Nu dobře, smlouva jest hotova: upečet' te ji, upečet' te, já budu svědkem. – Zde držím tvou ruku, a zde ruku své neteře. Budete-li jeden druhému nevěren, po takovém mém namáhání abych vás svedl dohromady, necht' všickni bídni prostředníci až do skonání světa nazýváni jsou podle mne, necht' všickni slují Pandarové.²⁶ Všickni stálí mužové nazývejte se Troilové, všecky nevěrné ženy Kressidy a všickni kuplíři Pandarové! Amen.

Troilus. Amen.

Kressida. Amen.

Pandarus. Amen. A teď vám vykáži ložnici; utlačte tam do smrti postel svou, aby nevyzradila rozkošné zápasy vaše. Jděte.

Nechť Amor ostýchavým děvám všem opatří to co vám k jich rozkošem.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tábor Řeků.

Vystoupí Agamemnon, Ulysses, Diomedes, Nestor, Ajax, Menelaus a Kalchas.

Kalchas. Teď, knížata, mne doba příhodná

vyzývá hlasitě, za konané

vám služby požadovat odměnu.

Uvažte, že co znalec příštích věcí

jsem Troji opustil, zanechav statku,

dal v pokrok se co zrádce, vytrhnuv se

ze příjemných a jistých poměrů

vydal se pochybnému osudu,

a zřek' se všech, jež čas, zvyk, okolnosti

mně byly učinily přátely

milými; zde pak, abych sloužil vám,

takořka na nový jsem vstoupil svět,

neznámý cizinec. Teď prosím vás,

udělte jako na okušenou

mně malé dobrodiní z činěných

mi hojných slibů, o nichž tvrdíte,

že v budoucnosti budu těžit z nich.

Agamemnon. Mluv tedy, Trojane, co žádáš od nás?

Kalchas. Vy máte z Troje jatce Antenora,

ježž včera lapil jste; jej vysoce

si cení Troja. Často žádali jste –

začež vám díky budetež – o vydání

mé Kressidy za velkou výměnu,

což Troja zamítala dosavad.

Než Antenor jest takou zpruhou

jich podniků, že vše jich zámysly

bez jeho řízení se musí zmařit;

i dají nám snad prince královského,

snad syna Priamova za něj v měnu.

Jej pošlete, vznešení knížata,

do Troje k vykoupení dcery mé;

a její přítomnost mně úplnou

dá náhradu za všecky pracné služby,

jež vykonal jsem k vaší zálibě.

Agamemnon. Necht' Diomedes jde s ním pro Kressidu.

Mát' Kalchas mít, co od nás požaduje. –

Ty, dobrý Diomede, přichystej

se náležitě na tu výměnu,

a zároveň nám přines návěští,

zde přijme Hektor zítra soubojovníka.

Jeť Ajax hotov mu se postavit.

Diomedes. Rád vykonám to, jest to úloha,
kterou přijímám s pýchou.

Diomedes a Kalchas odejdou.

Achilles a Patroklos vystoupí ze svého stanu.

Ulysses. Achilles, hle, u vchodu svého stanu.

Prosím tě vůdce, nedbale jej miň,
jak někoho, jenž zapomenut jest,
vy všickni ostatní pak knížata
nevšímavě a lhostejně naň hled'te;
já půjdu naposled. Snad zeptá se mne,
co nevlídné ty zraky znamenají;
pak jemu za lék podám užívat
výsměchu mezi vaší nevlídností
a jeho pýchou, jež ochotně spolkně.
I půjdet' k duhu mu, neb pýcha nemá
jiného zrcadla než zase pýchu.
Ohebná kolena jen spupnost tvrdí,
a pokorou se ponášejí hrdí.

Agamemnon. My učiníme podle rady tvé
a nevšímavostí se ozbrojíme,
an půjdem' okolo; tak učíň každý,
a buď ho nepozdrav, neb s pohrdou jen;
to důtklivější učiní naň dojem,
než nepovšimnutí. Já půjdu napřed.

Achilles. Přichází vojevůdce mluvit se mnou?
Již víš, že déle nechci válčit s Trojí.

Agamemnon. Co dí Achilles? chce mi něco snad?

Nestor. Chceš, kníže, něco našemu vůdci?

Achilles. Ne.

Nestor. Nechce, pane.

Agamemnon. Tím lépe.

Agamemnon a Nestor odejdou.

Achilles. Dobrý den, dobrý den.

Menelaus. Jak pak se máš, co?

Odejde.

Achilles. Chce se mně ten roháč posmívat?

Ajax. Jak se vede, Patrokle?

Achilles. Dobré jitro, Ajaxe.

Ajax. Jakže?

Achilles. Dobré jitro.

Ajax. Ano, a též zítřek.

Odejde.

Achilles. Co chtějí ti lidé? Či mne neznají?

Patroklos. Tak nevšímavě přešli okolo,
kdež jindy měli by obyčej se klanět,
usmívat z daleka se na Achilla,
přicházet v pokoře, jak plazivají
se k svatyni oltářní.

Achilles. Což jsem zchudl?

Ba právě, k velikosti-li se štěstí
obrátil zády, totéž učiní
i lidé; čím jest taký nešťastník,

to stejnou dobou vyčte jiným z očí,
jak sám to cítí vlastním úpadem.
Neb lidé, právě jak motýlové,
jen v letě moučná ukazují křídla,
a žádný člověk pouze proto, že
jest člověk, nedochází cti; než ctěn
jest po přednosti jenom takové,
jenž leží mimo něj, na příklad: stav,
bohactví, krása, což nám vše tak často
udílí náhoda jak zásluha.

A ty když padnou – jakož kluzko stojí,
a rovněž kluzko přízeň, opřená
jen o ně – potom jedno druhé strhne,
a obojí v svém pádu umírá.

Ne tak jest se mnou. Štěstí jest můj přítel.

Já v plné míře všeho užívám
co mé jest, vyjma vzhledy těchto lidí,
jenž tuším něco na mně našli,
co není hodno vlídných pohledů,
jaké tak často dávali mně jindy.

Tu jest Ulysses, musím vytrhnout
jej ze čtení. – Nuž, jak se máš, Ulysse?

Ulysses. I hle, toť velký Thetidy jest syn.

Achilles. Co čteš?

Ulysses. Tu divný brouk nějaký píše,
že člověk, jakkoliv i bohatě
nadán buď vnitř neb zevnitř, chlubit se
nemůže, že má to co má, ba ani
necítí jinak svého bohactví,
než odleskem; jakoby cnosti jeho
osvětlující jiné zahřívaly
je, a pak teprv tito vraceli
prvnímu původu to teplo zpět.

Achilles. To není žádná divná věc, Ulysse.

Své tváře sličnost nikdo nezná sám,
neb ona cizím jen se očím jeví;
těž oko, tento nejčistší duch
všech smyslů, samo sebe nevidí,
vystoupit nemohouc ze sebe sama;
než oko proti oku vzájemně
se pozdravuje vlastní podobou;
neb zrak se nevrací sám k sobě, pokud
necestoval a nezasnoužil se
kde spatřil sama sebe. Tomu nic
se nedivím.

Ulysses. Nemíním já věc samu,
ta známa jest; než to, co pisatel
z ní odvozuje, který v rozboru
své tvrdí výslovně, že nikdo není
nějaké věci pánem (byť i v něm
a na něm sebe více záleželo),
pokud se s jiným o své vlastnosti

nesdílí, ba že ani sám je za nic
nepovažuje, pokud nevidí,
že cizí chválou nabývají tvaru
a rozšířenosti. Odrážít' chvála,
oblouku podobna, nazpátek hlas;
anebo jako brána z ocele,
jenž stojí proti slunci, přijímá
a nazpět vrací jeho podobu
i teplo. Zahlouben v to rozjímání
potkám se zde s neznámým Ajaxem.
Jaký to člověk, Bože můj! Toť oř,
jenž sám neví čím vládne. Ó jak mnohé
jsou věci v přírodě, kterýchžto lehce
si vážíme, ač velmi potřebné;
a draho naopak ceníme mnohé,
jichž pravá hodnota jen velmi skrovna.
Nuž zítra uvidíme Ajaxe
proslaveného skutkem, případným
mu pouhou náhodou. Ó nebesa!
co všecko činí lidé někteří,
an jiní nečinní jsou.
Jak jedni v štěstěny se vrtkavé
síň vkrádají, an druzí bláznovsky
se jí kořice dávají se v posměch!
Jak vežírá se někdo v cizí pýchu,
an pýcha tráví z vlastní bujnosti!
Hle tyto řecké hrdiny! jak nyní
již na ramena poklepávají
hranáči Ajaxovi, jakoby
již nohou udatnému Hektoru
na prsa šlapal a veliká Troja
se třásla.

Achilles. To věřím, neboť šli okolo mne
jak kolem žebráka jdou lakomci,
ni dobrých slov, ni vlídných pohledů
nedavše mi. Jak? Jsou-liž skutky mé
již zapomenuty?

Ulysses. Čas, milý pane,
na zádech ranec má, kamž almužnu
ukládá nepaměti, netvoru
to složenému z samých nevděčností;
ty drobty jsou minulé dobré skutky,
tak rychle požřeny jak vykonány,
zapomenuty jako dokázány.
Vytrvalost, Achille můj,
čest v lesku udržuje. Po skutcích
již vykonaných, zcela z mody vyšlí,
visíme jako rezovatá zbroj
co směšný pomník. Bez odkladu jest nám
nastoupit cestu nejbližší; neb čest
na tak uzounké kráčí silnici,
že může jít jen jeden za druhým.

Tot' mužně v před; neb žárlivost má synů
tisíc, jenž táhnou jeden po druhém;
a ustoupíš-li, neb se uhneš stranou,
tot' jako příval ku předu se řítí
a za sebou tě nechají;
anebo jako statný oř, jenž padl
ve první řadě, poražen jsi na zem
co dlažba, přes kterou se žene zadvoj
a s dupotem ji šlape. Napotom,
co vykonají ti, ať méně toho
než vy jste vykonali, přece to
nad vaše skutky předčí. Neboť čas
jest jako spůsobilý hostinský,
jenž hostům odcházejícím lehounce
jen tiskne ruku, ale přichozím
vstříc letí s otevřenou náručí
a objímá je. Vítání se vždy
usmívá, loučení odchází s vzdechem.
Cnost nikdy nechtěj za to odměny
co bylo;
neb krása, rozum, urozenost, síla
tělesná, zásluha ve válce, láska,
přátelství, dobročinnost, všecko to
poddáno času závistivému
a utrhačnému, po celém světě
ten přirozený duch vše přátelí,
že jednosvorně všickni velebí
každinký nově narozený tret,
byť prastarého vzoru; ba že prach
dost málo pozlacený více chválí
než zaprášené zlato.
Nynější oko věc nynější chválí,
i nediv se, ty dokonalý muži,
že počínají všickni Řekové
se kořit Ajaxu; neb co se hýbe,
spíš obrací se na sebe pozornost,
než co nehybné stojí. Dříve tobě
vše pokřikovalo, a může opět,
jen nesmíš za živa se pochovávat
a slávu svou zavírat ve svůj stan;
ty, jehož slavné činy, konané
v posledních bitvách, spůsobily rozpor
i mezi bohy, velikého Marse
přiměvše k straniectví.

Achilles. Já velikou
mám příčinu k zdrženlivosti své.

Ulysses. Mocnější ještě mluví důvody
a rekovnější proti ní. Jest známo,
Achille, že jsi zamiloval sobě
z dcer Priamových jednu.

Achilles. Že to známo?

Ulysses. Jaký pak div?

Opatrná ve státu vláda zná
každé snad zrnko zlata Plutova,
dochází dna i v nedostupných hloubkách,
proniká myslí, ano téměř bohům
se rovnajíc myšlenky odhaluje
v jich němých kolébkách. Jeť v duši státu
cos tajemného (načež neodvází
se nikdy dějeprava), účinků
u větší míře božských nežli jazyk
neb péro vylíčí. Ty spolky všecky,
jež měl si s Trojí, jsou tak úplně
nám známy jako tobě; lépeť by
zajisté slušelo Achillovi
přemoci Hektora než Polyxenu.
Jako doma zarmoutí se mladý Pyrrhus,
když pověst rozhlásí se k ostrovům
a pěti budou k tanci řecké dívky:
„Achilles velikého Hektora
si získal dceru, jej však samého
udatně velký Ajax porazil.“
Buď s Bohem; mluvímť já co přítel tvůj:
pošetilec překlouzne přes ten led,
jenž pod tebou by probořil se hned.

Odejde.

Patroklus. Já k témuž účelu pobádal tebe.

Ženská, jenž bez studu se pomužštila,
neméně hnusí se, než zženštilý
muž v době činu. Odsuzují mne,
myslíce, že má nechut' k válčení
a veliká tvá ke mně láska tě
od boje vzdaluje. Ó, příteli,
již vzchop se, zmalátnělý, vilný Amor
tě z chlipného vypustí objetí,
do povětří vzdušného setřesen,
jak se lví hřívý kapka rosy.

Achilles. Bude
se Ajax potýkati s Hektorem?

Patroklus. Zajisté, snad i velké cti s ním dojde.

Achilles. Vidím, že o mé dobré jméno jde,
má čest je dána v šanc.

Patroklus. A proto chraň se;
ty rány zle se hojí, kteréž sami
jsme sobě zasadili. Zanedbavše
co činit třeba dáváme se v moc
nebezpečnosti, jenž jak zimnice
nás lstivě zachvátí, i záhálčivě
na slunci sedící.

Achilles. Milý Patrokle,
jdi pro Thersita. Pošlu toho blázna
požádat Ajaxa, by trojské reky
po souboji do mého stanu pozval,

bychom tu bez zbroje se spatřili.
Mámť choutku, jako žena těhotná,
až celý stůni, spatřit v rouše míru
velkého Hektora, s ním promluvit
a dívat se mu hodně tváří v tvář. –
Hle, máš bez práce.

Vystoupí Thersites.

Thersites. Div divoucí!

Achilles. Copak?

Thersites. Ajax chodí sem tam po poli a vyptává se sám na sebe.

Achilles. Jak to?

Thersites. On bude mít zítra souboj s Hektorem, a jest tak prorocky pyšen na tu hrdinskou
pračku, že blouzní nic nemluvě.

Achilles. Jak to může býti?

Thersites. Inu, on si vykračuje jako páv; najednou udělá veliký krok, a hned na to zůstane
stát; bručí něco pro sebe, jako šenkýřka, která jenom z hlavy počítá; kousne se do pysku
s jakýmsi státnickým pohledem, jakoby chtěl říci, že má rozum v hlavě, jen kdyby se mu
chtělo ven; a tak tomu skutečně jest, ale on v něm leží tak studeně, jako oheň v křemenu,
který se neobjeví bez udeření. Ten člověk je navždy ztracen, neboť nezláme-li mu vaz
Hektor v souboji, on si jej zláme sám chlubností. On mne nezná. Já řekl: „Dobré jitro,
Ajaxe,“ a on odpověděl: „Děkuji, Agamemnone.“ Co říkáte tomu člověku, který mne má
za nejvyššího vůdce? Stala se z něho pravá zemská ryba, nemá, nestvůra. Vem d'as obecné
mínění! člověk je může nositi po obou stranách jako koženou kazajku.

Achilles. Ty musíš býti mým vyslancem k němu, Thersite.

Thersites. Kdo? já? Ó, on nikomu nic neodpovídá; odpovídání není jeho věc; mluvit náleží
žebrákům, on nosí jazyk na své zbrani. Já si budu hrát na něj, ať Patroklus se mne vyptává;
uvidíš komedii o Ajaxovi.

Achilles. Jdi k němu, Patrokle, a řekni mu, že pokorně žádám statného Ajaxa, aby pozval
udatného Hektora bezbranného do mého stanu, a opatřil mu pro jeho osobu bezpečný
průvod od velikomocného, vznešeného, šest- neb sedmkrát ctihodného generálního
kapitána řeckého vojska, Agamemnona a t. d. Učiň tak.

Patroklus. Jupiter žehnej velikému Ajaxovi.

Thersites. Hm!

Patroklus. Přicházím od důstojného Achilla.

Thersites. Aj, aj.

Patroklus. Který tě co nejpokorněji prosí, abysi pozval Hektora do jeho stanu.

Thersites. Hm!

Patroklus. A opatřil mu bezpečný průvod od Agamemnona.

Thersites. Agamemnon!

Patroklus. Tak jest, pane.

Thersites. Aj, aj.

Patroklus. Co tomu říkáš?

Thersites. Bůh s tebou, z celého srdce.

Patroklus. Tvoje odpověď?

Thersites. Bude-li zítra hezky, tedy v jedenáct hodin to půjde tak nebo tak; ale buď jak buď,
on musí dřív za mne zaplatit, nežli mne dostane.

Patroklus. Co odpovídáš?

Thersites. Buď s Bohem, z celého srdce.

Patroklus. Tak přece snad není naladěn? či jest?

Thersites. On jest spíš rozladěn. Jaká hudba v něm bude, až Hektor mu rozbije lebku, nevím;
ale dozajista žádná, leč by šumař Apollo vzal jeho šlachy a nadělal z nich strun.

Achilles. Pojď, dones mu hnedky psaní.

Thersites. Dej mi také druhé na jeho koně, to je z nich dvou rozumnější stvoření.

Achilles. Jeť zkalena má mysl, jako pramen,
jímž pohnuto; sám nevidím jí na dno.

Thersites. Prál bych si, aby pramen myslí tvé byl zase čist, bych mohl vést osla k vodě.
Raději byl bych vši na ovci, nežli tak udatným hlupákem.

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Ulice v Troji.

*S jedné strany vystoupí Aeneas a Sluha s pochodní; s druhé Paris, Deifobus, Antenor,
Diomedes a jiní též s pochodněmi.*

Paris. Viz, kdo tu jest?

Deifobus. Šlechtný Aeneas.

Aeneas. Jest sám princ tady?

Kdybych měl já tak dobrou příčinu
nevstávat dlouho, jak ty, Parise,
toť záležitost jenom nebeská
by zbavila mou družku soulože.

Diomedes. Ba věru. – Dobré jitro, Aenee.

Paris. Statný to rek, Aenee, dej mu ruku.

Ty's sám to svědectví mu dal, vyprávěv,
že Diomedes celý týden tě
den jako den pronásledoval v poli.

Aeneas. Na zdar volám ti, muži statečný,
dopokud v příměří tom obcujeme;
však potkám-li tě v boji, vzdorovat
tak urputně ti budu, co je může
si myslit srdce, provést udatenství.

Diomedes. To obojí přijímá Diomed,
teď chladna naše krev, a proto: na zdar!

Však příležitostě-li potkám tě v bitvě,
buď Jupiter mi svědkem, poženu
se za tvým životem se vši svou silou,
vší hbitostí a vším svým obmyslem.

Aeneas. Tož za lvem poženeš se, jehož tvář
nazad obrácena při útěku. –

Buď vítán v Troji se vši vlídností,
při drahém životě Anchisově
buď vítán. Ruky Venušiny²⁷ se
dokládám: nikdo takým způsobem
nemůže vroucnějš' milovati toho,
o jehož život stojí.

Diomedes. Souhlasíme. –

Ó Joviši, nemá-li Aeneova
smrti býti slávou meče mého, nechť
živ plných tisíc slunce oběhů!
Však o mou čest-li běží v závodu,
zhyň, v každém údu raněn, ještě dnes.

Aeneas. Však my se dobře známe.

Diomedes. Ba, tak jest,
a žádáme si poznati se hůř.

Patroklus. Tot' nejvzdornější vlídné uvítání,
nejšlechetnější lásky nenávisť,
o níž kdy slyšel jsem. – Což, Aenee,
tak záhy počínáš již?

Aeneas. Byl jsem volán
ku králi, nevím proč.

Patroklus. Přináším vstříc
ti jeho žádost: máš tohoto Řeka
uvést do domu Kalchasova, tam
pak odevzdat mu krásnou Kressidu
za vysvobozeného Antenora.
Pojď s námi, aneb, líbí-li se ti,
dřív pospěš tam; neb mně se všecko zdá
(anebo spíše vím to dozajista),
že bratr Troilus tam přes noc jest,
tož vzbud' jej a o našem příští zprav,
a za jakou tam jdeme příčinou.
Obávám se, že velmi přijdem' nevhod.

Aeneas. Ubezpečit tě mohu: Troilus
by raděj viděl Troji přenešenu
do Řecka, nežli z Troje Kressidu
odvedenu.

Paris. Zde není pomoci,
nemilé okolnosti káží tak.
Jdi, Aenee, my půjdem za tebou.

Aeneas. Všem dobré jitro.
Odejde.

Patroklus. Pověz, šlechetný
ó Diomedede, ale pouhou pravdu,
upřímně, jako přítel důvěrný, –
kdo ve tvých očích krásnou Helenu
spíš zasluhuje, já neb Menelaus?

Diomedes. Obadva stejně. On ji zasluhuje,
an zprznějí jejího nedbaje
se po ní pídí s celým peklem útrap
a s celým světem starostí; ty rovněž
ji zasluhuješ sobě zachovat,
jenž hanbu její za nic neklada
jí hájíš s takou drahou ztrátou statku
i přátel. On jak rohoun skuhravý
vypil by ze škopíčku vyvětralé
i s kvasnicemi slivky; tobě zas
co smilníku se líbí dědice
si z cizoložných beder zplozovat.
Jste rovni si, nižádných předností
ni ten ni ten před druhým nemajíce,
leč jeden že o kurvu váží více.

Paris. Ty příliš trpce mluvíš o vlastence.

Diomedes. Jeť ona vlasti trpka. Poslyš mne,
ó Parise: za každou krůpěj krve
nevěrné v žilách jejích oplzlých
propadl řecký život záhubě;

za každé zrno váhy zprzněného,
v hnilobě tlícího jejího těla
jest Trojan usmrcen. Co mluvit umí,
nevyšlo z úst jí tolik dobrých slov,
co pro ni Trojanů i Řeků kryje rov.

Paris. Šlechtný Diomede, podobens'
ty kupci, jenž co koupit chce to haní;
my o vzácnosti zboží pomlčíme,
kteréhož prodat nikdy nemíníme.
Zde naše cesta.
Odejdou.

Výjev druhý.

V domě Pandarově.

Vystoupí Troilus a Kressida.

Troilus. Má drahá, upokoj se, jitroť chladné.

Kressida. Miláčku můj, já strýce zavolám,
bys dvěře otevřel.

Troilus. Nprobuzuj ho.
Jdi ležet! Sladký spánek uzamkni
tvé krásné oči, opoutej své smysly
tak mile jako děti nemyslící.

Kressida. Nuž dobré jitro.

Troilus. Prosím tě, jdi spat.

Kressida. Což omrzela jsem tě?

Troilus. Ó má milá,
by nebyl čilý den, skřivánkem vzbuzen,
ty zpropadené vrány vyplašil,
a snívá noc rozkoše naše děle
zakrývat chtěla, nikterak bych nebyl
tě opustil.

Kressida. Noc byla příliš krátká.

Troilus. Prokletá čarodějka, jizlivým
klukům jest hnusně zdlouhavá jak peklo;
než lásky objetím uniká křídly
té doby rychlejšími nad myšlénky.
Ty nastyďneš a budeš na mne láti.

Kressida. Prosím tě, zůstaň přec. – Vy muži nikdy
nechcete zůstat. Ó já bláhová!
já měla dýl se zdráhat, potom byl
bys u mne zůstal. Slyš! už někdo vzhůru.

Troilus. To strýc tvůj.

Vystoupí Pandarus.

Kressida. Kýž na něj mor! Ted' bude se mi smáti. To bude život.

Pandarus. Nuž jak se máš? co platí panenství?

Což, děvče, kde jest' neť má Kressida?

Kressida. Jdi k šípku, ošklivý, úsměšný strýče!
dřív navádíš mne, pak se vysmíváš.

Pandarus. K čemu jsem tě naváděl? k čemu pak? Ať řekne k čemu. K čemu jsem tě naváděl?

Kressida. Jen jdi, tys' ošklivý! ty nikdy hodným už nebudeš, i jiným býti nedáš.

Pandarus. Ha, ha! Ach ubohá putinka! Tys' nespala v noci? Nedal ti spáti ten ošklivý
člověk? Bodejž ho!

Kressida. Neřekla jsem to?

Klepá se.

Kýž to na hlavu
mu tlukou! – Kdo to jest? Jdi, milý strýče,
a podívej se. – Milý Troile,
pojď do komnaty zpět. Ty potutelně
se usmíváš, že mám snad úmysl.

Troilus. Ha, ha!

Kressida. Pojď, ty se mýlíš; mně nic takového
nenapadá.

Klepá se.

Jak silné tlučení. –
Prosím tě, pojď; za polovici Troje
bych nechtěla zde býti spatřena.

Troilus a Kressida odejdou.

Pandarus (*jde otvírat*). Kdo jest tu? copak jest? chcete vyraziti dvěře? Nuže, copak jest?

Vystoupí Aeneas.

Aeneas. Dobrého jitra přeji.

Pandarus. Kdo to? aj Aeneas! I na mou věru,
já nepoznal tě. Což pak nového
tak záhy přinášíš?

Aeneas. Princ Troilus je zde?

Pandarus. Zde? což by tady dělal?

Aeneas. Však on zde jest, jen ty ho nazapírej.

Věz, že jest velmi důležitě pro něj,
by se mnou mluvil.

Pandarus. Praviš že je zde?

Tot' věru více jest, než vím já sám.

Já přišel pozdě domů. Co by chtěl zde?

Aeneas. Kdo! – vždyť je dobře. – Poslyš, ty bysi mu bezděky mohl uškodit. Ty mu chceš
dobře posloužit, ale tím mu zle sloužíš. Třeba jsi o něm nevěděl, jenom jdi pro něj, jdi.

Vystoupí Troilus.

Troilus. Co jest?

Aeneas. Mám na spěch tak že sotva pozdravit
tě mohu, Troile. Hned přijdou za mnou
tvůj bratr Paris a Deifobus,
Řek Diomedes a náš Antenor,
nám navracený; za něj pak ihned,
před první obětí, v tu hodinu
musíme vydat Diomedovi
do rukou Kressidu?

Troilus. Tak určeno?

Aeneas. Od Priama i státní rady trojské.

Hned přijdou sem, by uvedli to v skutek.

Troilus. Kterak mne štěstí mýlí!

Já půjdu vstříc jim. – Milý Aenee,
my maní sešli se. Já tady nebyl.

Aeneas. Buď bez starosti, mlčelivější
být nemohou tajemství přírody.

Troilus a Aeneas odejdou.

Pandarus. Jest to možná? Sotva nabyl, již zase pozbyl? Čert vezmi Antenora! Mladý princ se
zblázní. Aby se propadl Antenor! Že mu nezlámali vaz!

Vystoupí Kressida.

Kressida. Jak jest? co se tu děje? kdo zde byl?

Pandarus. Ach, ach!

Kressida. Proč takto smutně vzdycháš? kam šel choť můj?

Mluv, milý strýče, co se přihodilo?

Pandarus. Raději byl bych tak hluboko pod zemí, jako jsem nad ní!

Kressida. Ó bozi, co se stalo?

Pandarus. Prosím tě, jdi domů. Kýž bysi se nikdy nebyla narodila! Já věděl že budeš jeho smrt. – Ó ubohý princ! – Aby se spropadl Antenor!

Kressida. Můj drahý strýče, na svých kolenou tě prosím, co se stalo?

Pandarus. Ty musíš pryč, děvče; ty musíš pryč: vyměnili tě za Antenora. Ty musíš k svému otci, a opustiti Troila. To bude jeho smrt, to bude jed pro něj; on to nesnese.

Kressida. Ó věční bozi! – Nechci odtud jít!

Pandarus. Musíš.

Kressida. Já nechci, strýče. Zapomnělat' jsem

na svého otce, neozývat' ve mně
ni pokrevnství se, ni příbuznost;
nižádná láska, žádná krev ni duše
tak blízka není mně jak Troilus.
Ó bozi na nebesích! učňte
mé jméno korunou vši nevěrnosti,
ač opustím-li někdy Troila!
Necht' učiní čas, násilí neb smrt
co nejhoršího tělu tomuto,
mé lásky pevný grunt a budova
jsou jako země střed, vše táhnou k sobě.
Já jdu prolévat slzy.

Pandarus. Učiň tak.

Kressida. Svě lesklé vlasy vyrvu, poškrabu
svě vyhlášené líce, jasný hlas
svůj proměním vzlykáním ve chrapot,
chci volat Troila, až srdce pukne.
Já nechci z Troje pryč.

Odejde.

Výjev třetí.

Před domem Pandarovým.

Vystoupí Paris, Troilus, Aeneas, Deifobus, Antenor a Diomedes.

Paris. Jeť bílý den, a rychle určená
se blíží hodina, v kterou vydána
má tomuto statnému Řeku být.
Jdi, bratře Troile, říct dívčině
co činit má, necht' sobě pospíší.

Troilus. Jen jdi k ní do domu; já v malé chvíli
ji přivedu k tomuto Řekovi,
a když ji odevzdám do jeho rukou,
mějž za oltář je, a mne za kněze,
jenž obětuje vlastní srdce své.

Odejde.

Paris. Vím co jest láska.

Ó že mi nelze tobě pomoci

na místě litování. – Pojd'te, páni.
Odejdou.

Výjev čtvrtý.
Pokoj v domě Pandarově.
Vystoupí Pandarus a Kressida.

Pandarus. Jen se přec mírni, mírni se.

Kressida. Co mluvíš o mírnění?

Můj zármutek jest čirý, úplný
a dokonalý, působit' on na mne
tak mocně jako jeho příčina.
Kterak jej mohu mírnit? Kdybych mohla
svou lásku stavit, neb ji přistrojit
pro chladnější a slabší chuť, v též míře
bych uvolnití mohla hoři svému.
Jakož v své vřelé lásce neustanu,
tak drahé ztráty želet nepřestanu.

Vystoupí Troilus.

Pandarus. Zde, zde přichází. – Ó prostomilá holoubátka.

Kressida. Ó Troile! Troile!

Objímá jej.

Pandarus. Jaký to pohled! Mě také obejměte. Zde platí:

Ó srdce, plné žalu,
proč nepukneš, jen kvílíš?
načež on odpovídá:
Proto že z hoře kalu
mne vytrhnout nepílíš.

Není pravdivějšího verše nad tento. Nesmíme ničím pohrdat, neboť může se stát, že bychom někdy takový verš potřebovali. Však to vidíme. – Nuže, jak jest, beránkové?

Troilus. Kressido, miluji tě takou mocnou

a čistou láskou, blahoslavení
že bohové – takořka rozhorlení
mou vřelostí, jenž horlivěji plá,
než modlitby k nim vzhůru vysílané
od chladných rtů – mně tebe odnímají.

Kressida. Jsou bozi závistivi?

Pandarus. Ba arcit'! to je patrná věc.

Kressida. A pravda-li, že musím z Troje pryč?

Troilus. Ba strašná pravda.

Kressida. I od Troila?

Troilus. I z Troje od Troila.

Kressida. Zda možná?

Troilus. A to v tu chvíli. Zloba osudu
nedá se loučit nám a surově
odmítá prodlévání, připravuje
rty naše o spojení, překáží
násilně nám se pevně obejmout,
a udušuje drahé naše sliby
v samém jich vzniku z dechu našeho.
My oba, tisícerym povzdechem
se zakoupivše, bídne prodát se
musíme v kruté krátkosti za cenu

jen jediného. Nepříznivý čas
s rychlostí loupežnickou shrabuje
svou hojnou krádež, sám nevěda jak:
toliké „s Bohem“, co na nebi hvězd,
a s každým zvláštní slovo, na pečeť
i pocelek, vše pouze v jediné
„bud' s Bohem“ shrnuje nás odbývá
jedním jen políbením hladovým,
nechutným solí přetrhaných slz.

Aeneas (*uvnitř*). Jest dívka připravena, můj princí?

Troilus. Slyš, volají tě. Povídá se, že
prý anděl strážce „Pojď“ na toho volá,
kdo náhle umřít má. – Necht' počkají,
však ona přijde hned.

Pandarus. Kde jsou mé slzy? Dštíte, aby se bouře ta utišila, sic bude mé srdce z kořen
vyvráceno.

Odejde.

Kressida. Já musím tedy k Řekům?

Troilus. Není jiná.

Kressida. Já smutná mezi veselými Řeky!
Kdy spatříme se zas?

Troilus. Musíme přátelsky se dorozumět,
neb málo slov nám přáno.
Neříkám: „bud' mi věrna“ proto snad,
že o tě starost mám, neb hodil bych
i smrti rukavici, že tvé srdce
jest prosto poškvrný; já: „bud' mi věrna“
pravím co úvod k slibu dalšímu:
Bud' věrna mně, a já tě uvidím.

Kressida. Ó drahý! ty bys' vydati se chtěl
v tak nesmírné a hrozné nebezpečí!
Však já ti věrna zůstanu.

Troilus. A já
chci s nebezpečenstvím se spřátelit.
Nos tento náramek.

Kressida. Ty tuto rukavici.
Kdy spatřím tě?

Troilus. Podplatím řecké strážce
a navštívím tě v noci. Jen bud' věrna.

Kressida. Ó bozi! zas: bud' věrna?

Troilus. Slyš, proč to povídám. Jonáci řečtí
jsou švarní hoši, zamilovaní,
sliční a hojně přírodou nadáni,
ve všelikém cvičení umění;
žárlivost jakás' dobromyslná
(prosím tě, nazvi cnostným hříchem ji)
mne plní starostí, že novota
a skvělé osobnosti tebou pohnou.

Kressida. Ó bože, ty mne nemiluješ.

Troilus. Necht' zemru jako ničema! Tvou věrnost
neberu v pochybnost, než spíše vlastní
svou zásluhu. Já zpívat neumím,

ni skoky dělat v tanci, sladce žvostat,
neznám se v lehkých hrách – samé to cnosti,
jakýmiž vynikají Řekové;
než povídám ti: v každé této vnaď
tichý a mlčky výmluvný se skrývá
pokušitel a svůdce prohnáný.
Nedej se svést.

Kressida. Což myslíš že snad chci?

Troilus. To ne. Však někdy stává se co nechceme,
a někdy samy sebe pokoušíme,
zkoušíce slabost sil svých, na jichž vrtkost
se spoléháme.

Paris. Bratře Troile!

Troilus. Pojď, milý bratře sem, a přiveď s sebou
Aenea s Řeky.

Kressida. Zachováš mi věrnost?

Troilus. Kdo? já? Ach, to je necnost, vada má:
an jiní zchytrale po velkém jménu
se shánějí, já v upřímnosti hledám
jen pouhou poctivost; an jiní lestně
měděné koruny své pozlacují,
já prostě nosím svoji ozdob prázdnou.
O věrnost mou nesmíš ty péči nést,
neb heslem mým vždy prostá přímost jest.

Vystoupí Aeneas, Paris, Antenor, Deifobus a Diomedes.

Troilus. Buď vítán, Diomedede! Zdeť to děvče,
které za Antenora vydáváme;
u brány odevzdám ji do tvých rukou,
a cestou povím ti co ona jest.
Chovej se vlídně k ní, a na mou duši,
šlechtný Řeku, mému meči-li
kdy budeš na milost vydán, jen vyslov
to jméno Kressida, a život tvůj
jest bezpečen jak Priam v Iliu.

Diomedes. Uspoř si díky, sličná Kressido,
jež očekává princ. Lesk oka tvého,
nebeská lící jasnost žádají
navzájem laskavost. Jsemť poslušen
tvých rozkazů co velitelky své.

Troilus. To není zdvořilost s tvé strany, Řeku,
že vřelou přímluvu mou zahanbuješ
vychvalováním jí. Věz, řecký reku,
že ona vysoko jest vznešena
nad chválu tvoji, kterýž nejsi hoden
být sluhou jejím. Já ti poroučím
být dvorným k ní, tož z mého rozkazu.
Strašného Plutona se dokládám,
neučiníš-li tak, že vaz ti zlámu,
byť chránil tě i veliký a strašný
Achilles sám.

Diomedes. Jen nerozhorli se,
ó Troile. Můj stav i poselství

mé dávají mně právo mluvit přímo;
až budu odtud pryč, pak odpovím
dle chuti své. Než toto, princí, věz,
že z rozkazu nečiním ničeho.

Já ctít ji chci dle její zásluhy;
však řekl-li bys: „Tak to já chci mít!“
pak odpoví má čest: „To nemůž být.“

Troilus. Ku bráně. Pamatuj si, Diomede:
pro tato tvoje slova výchlubná
se často bude skrývat hlava tvá. –
Podej mně ruky, drahá; třeba jíti,
cestou nám důvěrně lze hovořiti.

Troilus, Diomedes a Kressida odejdou. Troubení.

Paris. Slyš, Hektorova trouba.

Aeneas. Kterak nám
to ráno ušlo! Princ mne za lenocha
a nedbalce pokládat bude, neboť
jsem přísahal být ještě před ním v poli.

Paris. Tím vinen Troilus. Již honem pojďme
s ním do pole.

Deifobus. Pospěšme sobě rychle!

Aeneas. S nedočkavostí ženichovou spějme
v zápětí za Hektorem. Toho dne
jest čest a sláva trojanského jmena
na jeho hrdinnosti postavena.

Odejdou.

Výjev pátý.

Tábor řecký. Ohrada pro zápas.

*Vystoupí Ajax v plné zbroji, Agamemnon, Achilles, Patroklos a Menelaus, Ulysses, Nestor
a jiní.*

Agamemnon. Zde tedys' dostavil se v jaré síle
a s nedočkavou bojechtivostí.
Dej troubu hlasné Troji znamení,
ty strašný Ajaxe, by odraz vzduchu
se hlavy všelikého bojovníka
dotknul a sem jej pohnal.

Ajax. Trubači,
tu měšec můj. Roztrhni plíce své
a měděnou svou rozštěp píšťalu.
Nuž foukej, chlape, až tvá kulovitá
tvář silněji se nadme, nežli sám
Boreas kolikou napouchlý. Pojď,
roztáhni prsa a vypouli oči
až do krve, neb troubíš na Hektora.

Troubení.

Ulysses. Nižádné troubení na odpověď.

Achilles. Jeť příliš časně ještě.

Agamemnon. Není to
tam Diomedes s dcerou Kalchasovou?

Ulysses. On jest to, po chůzi jej poznávám;
on na prsty se staví, vysoko
se pnoucí duch jej povznáší vzhůru.

Vystoupí Diomedes a Kressida.

Agamemnon. Jest toto Kressida?

Diomedes. To ona jest.

Agamemnon. Vítána buď nám, děvo milostná.

Nestor. Náš vůdce tebe vítá políbením.

Ulysses. Ta zdvořilost jest pouze částečná,
my všickni měli bychom ji tak vítat.

Nestor. Toť velmi dvorný návrh. Učinímť
začátek já. – To pro Nestora.

Achilles. Já,
zpanilá dívko, sejmu se rtů tvých
tu zimu zas. Achilles tebe vítá.

Menelaus. Já jindy též měl koho celovat.

Přistoupí ku Kressidě, aby ji políbil.

Patroklus. Však proto nemusíš i nyní líbat.

Vstoupí mezi něj a Kressidu.

Tak smělý Paris mezi vás jest vstoupil
a o podelky choti tě oloupil.

Líbá Kressidu.

Ulysses. Ten krutý hněv jest zřídlem naší hanby,
že hlavy své jsme na to nasadili,
bychom mu rohy jeho pozlatili.

Patroklus (*libá Kressidu*). Ten první podelk byl Menelaův,
teď Patroklus tě líbá.

Menelaus. Neslýcháno!

Patroklus. Zaň líbat mně i Parisovi dáno.

Menelaus. Chci mít svůj polibek. –

(Ku Kressidě) S tvým dovolením.

Kressida. Běřeš anebo dávaš políbením?

Patroklus. Zajisté obojí.

Kressida. Svůj život na to sázím,
že polibek, který ty přijímáš,
jest mnohem lepší nežli který dáš.
A proto nechci žádný.

Menelaus. Dám výdělek ti: tři za jeden měj.

Kressida. Tys' lichý člověk; buďto rovně dej,
anebo nic.

Menelaus. Lichý? toť každý muž.

Kressida. To Paris není, neb sám dobře víš,
že lich jsi, on vyrovnán s tebou již.

Menelaus. Ty šňupkami mne tepeš do hlavy.

Kressida. To nikoliv.

Ulysses. Nerovný, říci mohu,
by nehtu tvého boj byl proti rohu. –
Smím, sličná děvo, o polibek prosit?

Kressida. Smíš.

Ulysses. Žádám si ho.

Kressida. Tedy o něj pros.

Ulysses. Nuž k vůli Venuši mne polib tenkrát teprv,
až Helena co panna poctivá
zas Menelau bude vrácená.

Kressida. Jsem tvoje dlužnice, přijď jenom v čas.

Ulysses. Den splátky sotva přijde, vem dluh dřas!

Diomedes. Jen slovo, Kressido – já dovedu tě k otcí.

Odvede Kressidu.

Nestor. Toť prudká ženština. –

Ulysses. Fi, hanba jí!

Vše na ní mluví: oko, líce, rty,
i noha její mluví; bujnost jeví
se v každém údu, v každém pohybu.
Ó tyto žvástalky tak hladkých řečí
již na půl cestě přicházejí vstříc,
otvírajíce desky mysli své
každému čtenáři, jenž dá se lechtat.
Ty lehkou stávají se kořistí
každinké příležitosti; toť dcery
radosti prostopášné.

Troubení.

Všickni. To trouba trojská!

Agamemnon. Tam přichází zástup.

Vystoupí Hektor v plné zbroji, Aeneas, Troilus a jiní Trojáni s družinou.

Aeneas. Na zdar vši obci řecké! Čím má vítěz

být vyznačen? Zdaž vůbec zamýšlíte
prohlásit vítěze? anebo mají
se bojovníci pronásledovat
až do nejhoršího, či roztržení
být hlasem nějakým neb řádem boje?
To Hektor táže se.

Agamemnon. Jak by si přál?

Aeneas. Vše jedno mu, on podrobí se všemu.

Achilles. On jedná jako Hektor, s důvěrou,
poněkud pyšně, s velkou pohrdou
však pro odpůrce svého.

Aeneas. Nejsi-li

Achilles, pověz jak ti říkají.

Achilles. Když ne Achilles, tedy nikterak.

Aeneas. Achille tedy, neb kdokoliv jsi,
věz, Hektor že nesmírně veliký
i malý jest ve chrabrosti a pýše;
onano nekonečna jest jak vesmír,
ta nepatrná jako holé nic.

Oceň jej spravedlivě, a pak seznáš
v domnělé pýše jenom zdvořilost.

Jeť Ajax polo z krve Hektorovy,
a proto Hektor pole doma zůstal.

Půl srdce, půl jen ruky přichází
v půl Hektoru podstoupit bojem reka,
jenž smíšenec: půl Trojana, půl Řeka.

Achilles. To ženský tedy boj? – Já rozumím.

Diomedes se vrátí.

Agamemnon. Zde Diomedes jest. – Jsi, příteli,
a stůj při Ajaxu; jak s Aeneem
se srozumíš o způsob souboje,
tak budiž: aneb do přemožení
bojujte, nebo s slušným odpočinkem.
Obou těch bojovníků pokrevenství
již napřed míří jejich protivenství.

Ajax a Hektor vejdou do ohrady.

Ulysses. Již stojí proti sobě.

Agamemnon. Kdopak jest
ten Trojan, co tak zádumčivě hledí?

Ulysses. Nejmladší syn Priamův, pravý rek;

ač nedozrálý ještě, přece již
jest nevyrovnaný; ve slově stálý,
jenž mluví skutky, v řeči nečinný;
nesnadno popuzen, nesnadno smířen;
otevřené má srdce jako ruku,
a štědré obojí: co má to dá,
co myslí jeví. Nedává však dříve,
pokud neřídí štědrost rozvaha,
nečistou myšlénku nepustí z úst.

Jak Hektor zmužilý, jest o mnoho
nebezpečnější, neb i v prudkém hněvu
jest Hektor tklivým dojmům přístupen;
on však, roznícen bojem mstivější jest
nad lásku žárlivou. On Troilus
se zove, v něj pak druhá naděje
se klade, pevná jako v Hektora.
Tak o něm Aeneas se vyslovil,
jenž veskrze zná toho jinocha,
a v Iliu v důvěrné rozmluvě
tak vyličil mně jeho povahu.

Troubení k útoku. Hektor a Ajax bojují.

Agamemnon. Již bojují.

Nestor. Nuž, drž se, Ajaxe!

Troilus. Ty dřímáš, Hektore; procitni!

Nestor. Dobře

jsou mířeny jejich rány. – Dobře tak,
Ajaxe.

Troubení přestane.

Diomedes. Netřeba vám dále.

Aeneas. Již
ustaňte, libo-li vám, knížata.

Ajax. Já sotva zahřál se; bojujme dále.

Diomedes. Jak Hektor chce.

Hektor. Nuž tedy, já už nechci.

Tys', reku, syn od sestry otce mého,
zrozců velikého Priama
bratranec vlastní; pokrevný náš svazek
nám nedopouští do krve se rvát.
By v tobě smíšenina krve řecké
a trojské byla taková, že říci

bys' mohl: tato ruka docela
jest řecká, tato trojská; svaly této
mé nohy všechny řecké jsou, té trojské;
mé matky krev v mém pravém líci teče,
a v levém obsažena otcovská –
buď svědkem mojí všemohoucí Zeus,
že neodnesl bys' řeckého údu,
jemuž by meč můj zavilého sváru
nevštípil znamení. Nedejtež však,
ó spravedliví bozi, by jen krůpěj
té krve, kterou máš od matky své,
mé tety ctihodné, prolita byla
vražedným mečem mým! Dej obejmout se,
Ajaxe. Hrome! máš ta pádné rámě,
a Hektor chce, by na něj padlo takto.
Strýče, buď všechna čest ti!

Ajax. Díky, Hektore.

Tys' velmi šlechetný a přímý muž.
Já přišel, strýče, zabít tě a smrtí
tvou rozmnožit pověst slávy své.

Hektor. Ni podivu hodný Neoptolemus,²⁸
na jehož lesklou přilbu Fama sama
napsala písmem zářivým: To on jest!
nesmí se odvážit na myšlénku,
že rozmnoží svou slávu Hektorem.

Aeneas. Na obou stranách očekává se,
co dále počnete.

Hektor. To zvíte hned.

Boj končí objetím. – Ajaxe, s Bohem.

Ajax. Kdybych se nadít mohl vyslyšení –
což málokdy mi bývá přáno – pozval
slavného strýce bych do našich stanů.

Diomedes. To Agamemnonovo přání jest;
a sám i veliký Achilles žádá
si spatřit Hektora neozbrojena.

Hektor. Aenee, jdi pro bratra Troila,
a oznam přátelské to sejítí
těm, kteří z Troje na nás čekají.
Ať jdou jen domů. – Dej mi ruku, strýče;
chci pojít s tebou, seznat vaše reky.

Ajax. Zde blíží k nám se velký Agamemnon.

Hektor. Jmenuj mně nejpřednější mezi nimi;
Achilla však již slídivé mé oči
vynajdou samy podle úhledné
a značné postavy.

Agamemnon. Ctný hrdino,
buď vítán mně jak někomu, kdož rád
takého nepřítele byl by zbaven.
To však vítání není, zřejměji
porozuměj: co stalo se i dále
se ještě stane, zahaleno jest
v beztvarych rumech zapomenutí;

než v okamžiku tomto přítomném
tě vítá důvěra i opravdivost,
vší lichometnosti načisto prosta,
s upřímností, již nebesa jen znají;
od srdce k srdci, velký Hektore,
buď vítán.

Hektor. Mocný Agamemnone,
měj díky mé.

Agamemnon (*k Troilovi*). Neméně přijmi ty,
slavný trojanský reku.

Menelaus. Knížecí pozdravení bratra svého
já potvrzuji: vítání mi buďte,
bojovní bratří.

Hektor. Komu odpověď
mám dáti?

Aeneas. Šlechetnému Menelau.

Hektor. To jsi ty, kníže? Nuž při Marsově
ti rukavici děkuji. Nesměj se
neobvyklému mému zaklínání,
někdejší tvoje žena přísahá
vždy jen při rukavici Venušině.

Jest zdráva, pozdrav ti však nevzkazuje.

Menelaus. Nemluv o ní, to smrtelná zpomínka.

Hektor. Ó odpusť, já tě pohoršuji.

Nestor. Já, statný Trojane, tě často vídal
ve službě osudu skrz řady řecké
si krutou klestit cestu; viděl jsem tě
rozníceného jako Persea,
an pobádal si oře frygského,
a ranám vzdoruje i zajetí
zavěšenýs' v povětří držel meč,
i nechtěl spustit ho na klesající;
tu k okolostojícím pravil jsem:
„Hle! tamto Jupiter životodárce.“
Já viděl stanout tě a oddychovat,
když obklíčil tě Řeků celý kruh,
jak při Olympském závodě; to zřel jsem,
než obličej tvého, který vždy
kryl v oceli se, nespatriil jsem dosud.
Já tvého děda znal a s ním se měřil;
byl dobrý válečník, než dotýkám se
velkého Marse, náš všech velitele,
roveň ti nebyl. Nech se obejmout
od starce; vítán v našem táboře
buď, chrabrý hrdino!

Aeneas. To starý Nestor.

Hektor. Nech obejmout se, starý pamětníku,
který tak dlouho vodil jsi se s časem.
Ctihodný Nestore, jsem potěšen,
že mohu obejmout tě.

Nestor. Přál bych sobě,
by ramena má mohla zápolit
s tebou tak v boji, jak teď v dvornosti.

Hektor. Přál bych ti to.

Nestor. Při šedé bradě své!
pak zítra chtěl bych s tebou bojovat.
Než vítán bud', já dočkal se té doby – – –

Ulysses. Divím se, kterak ještě ono město
můž' státi nyní, kdežto základy
i sloupy jeho máme u sebe.

Hektor. Tvůj obličej, Ulysse, dobře znám.
Ach, mnohý Řek i Trojan mrtev jest
od oněch dob, co nejprv v Iliu
jsem spatřil tebe, spolu s Diomedem
co posly od Řeků.

Ulysses. Já předpovídal
ti tenkrát co se stane; proroctví
mé napolo se vyplnilo teprv,
neb ony zdi, tak pyšně vašemu
čelící městu, ony věže, které
hrdými vrcholy do oblaků
se pnou, musí své paty líbat.

Hektor. Nelze
mi dát ti víry. Tamto posud stojí,
a já ve skromnosti mám za to, že
pád každého frygského kamene
stát bude krůpěj řecké krve. Konec
vše věncí, starý pak všech rozhodčí,
čas, jednou konec tomu učiní.

Ulysses. Tož zůstavme mu to. Bud' vítán mně,
šlechetný, statný reku Hektore.
Po vůdci, prosím, nejprv navštiv mne
v mém stanu k hostině.

Achilles. Já předejdu tě,
Ulysse, věz to. – Nuže Hektore,
já na tobě jsem pásl oči své,
já prohlédl tě bystrým zrakem svým
a úd po údu skoumal, Hektore.

Hektor. Jest to Achilles?

Achilles. Ano, jsem Achilles.

Hektor. Postůj, prosím tě, bych na tebe patřil.

Achilles. Napatř se do sytosti.

Hektor. Již mám dost.

Achilles. Tys' brzy hotov; já tě podruhé
chci prohlížet od hlavy do paty,
jak zboží, které chceme koupiti.

Hektor. Ty chceš mne přečíst jako knihu zábav;
však ve mně víc jest nežli rozumíš.
Proč upíráš tak na mne oči své?

Achilles. Povězte, nebesa, kde zhubit jej
na jeho těle mám, zda tu neb onde?
Abych dle místa nazval ránu tu,

a zevrubně ten otvor naznačil,
jímž velký Hektorův uprchne duch.
Nebesa, mluvte!

Hektor. Věru, pyšný muži,
nesloužilot' by svatým bohům ke cti
na takovou otázku odpovídat.
Postav se ještě jednou. Myslíš ty
tak snadno usmrtit mne, že již napřed
chceš všetečně to místo naznačit,
kde smrtelnou mně ránu zasadiš?

Achilles. Pravím ti: ano.

Hektor. Kdyby bohověštba
tak zvěstovala mně, já nevěřil bych.
Od této chvíle na mne péči měj,
neb já tě nechci zabit zde neb onde,
alebrž při té kovadlině, na níž
kována přílba Marsova, přísahám,
že usmrtím tě všude, celého,
skrz naskrz. – Odpusťte, ó rozšafní
vy Řekové, mně toto vychloubání;
jen spupnost jeho loudí hloupé řeči
mi ze rtů; chci však skutky vykonat,
jenž ospravedlní má slova, sic
ať nikdy –

Ajax. Strýče, nerozhorli se; –
a ty, Achille, ustaň od hrozeb,
až přivede tě k tomu náhoda
neb úmysl. Vždyť každý den ti možno,
ač máš-li chuť, se měřit s Hektorem;
než zdá se, že vše Řecko dohromady
tě neuprosí podstoupiti jej.

Hektor. Prosím tě, ukaž nám se na bojišti;
bylot' to malicherné válčení,
co opustil jsi řeckou věc.

Achilles. Ty žádáš
mne za to, Hektore? Nuž zítra s tebou
se setkám, zuřiv jako sama smrt;
dnes přátelé jsme.

Hektor. Dej mně ruku na to.

Agamemnon. Nejdříve všickni řeční knížata
do mého stanu vstupte k společnému
pohodování, potom každý zvlášť,
dle chuti své a Hektorovy chvíle
jej pozvete. Udeřte v bubny hlučné,
a vřeštných trub se ozvi drkotání
velkému bojovníku k uvítání.

Odejdu všickni krom Troila a Ulyssa.

Troilus. Prosím tě, šlechetný Ulysse, pověz
mně, kde zde v táboře přebývá Kalchas?

Ulysses. Ve stanu Menelaově, můj kníže;
dnes večer hoduje tam Diomedes,
jenž nevšímá si nebe ani země,

a milostné své zraky jedině
na zpanilou upírá Kressidu.

Troilus. Smím, muži šlechtný, tě za to žádat,
až půjdeme od Agamemnona,
bys dovedl mne tam.

Ulysses. Rád jsem ti k službám.
Než pověz mně, jak byla vážena
Kressida v Troji? Zdali neměla
milence tam, jenž ztráty její želí?

Troilus. Ó arcit', těm, jenž svými jizvami
se chlubí, právem posměch náleží.
Bylať, i dosavad jest milována,
milovalať, i dosud miluje;
než osud zlý vždy lásku zničuje.
Odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Tábor řecký. Stan Achillův.

Vystoupí Achilles a Patroklus.

Achilles. Chci tento večer notně jeho krev
zahřáti řeckým vínem, a pak zítra
ji zase ochladiti mečem svým.
Patrokle, jen mu hodně připíjeme.

Patroklus. Thersites jde.

Vystoupí Thersites.

Achilles. Ty dřeni závisti,
přírody strupe, co jest nového?

Thersites. Nuže, ty obraze toho čím se zdáš, modlo hloupých kořitelů, zde jest psaní pro tebe.

Achilles. Odkud, ty podnosku?

Thersites. Z Troje, ty plná míso bláznovství.²⁹

Patroklus. Dobřeš' odpověděl. Ale nač ty šprýmy?

Thersites. Prosim tě, mlč, chlapče; z tvého tlachání se nic nenaučím. Povídá se, že prý jsi
Achillův milostník.

Patroklus. Milostník. Ty padouchu, co jest to?

Thersites. Nuže, jeho mužská kurva. Všecky shnilé neduhy jihu, ujímání, kýly, katary,
kameny v měchýři, mdloby, studená ochrnutí, krvavé oči, hnilobu jater, dušné plíce,
neštovice plné hnisu, píchání v boku, hliniště na dlani, nezhojitelné trhání v ústech a
chrastavý svrab na všecky takové šeredné objevy!

Patroklus. Ty zpropadená nádobo závisti, proč tak kleješ?

Thersites. Což kleji na tebe?

Patroklus. To ne, ty rozsypaná bečko, ty z kurvy synu, psí parchante, to ne.

Thersites. Proč se tedy durdíš? ty nepředené hedvábí, ty zelená zástěno na bolavé oko, ty
třapče na marnotratníkově měšci, ty? Ó Bože, jak nakažen jest svět takovými šídly,
takovým drobným hmyzem!

Patroklus. Klid' se, žluči!

Thersites. Ty pěnkavino vejce!

Achilles. Milý Patrokle, předsevzetí mé
stran zítřejšího boje úplně
jest zmařeno. Zde psaní od Hekuby
a dcery její, zpanilé mé milé;
ty kárají a zaklínají mne,

bych učiněné přísaze byl věren.
Já nezruším jí; buďsi zkáza Řekům,
ztracena sláva, dána v šanc i čest,
slib, jež chci plnit, světější mi jest.
Thersite, pojd', ať stan můj ozdobíme;
noc tuto v hodování prohýříme.
Patrokle, pojd'.

Odejdou Achilles a Patroklus.

Thersites. Tito lidé, majíce mnoho krve a málo mozku, se ještě zblázní; stane-li se jí, se ještě zblázní; stane-li se jí, se ještě zblázní; stane-li se jim to však při mnohu mozku a málu krve, pak se stanu lékařem bláznů. Tu jest Agamemnon, člověk dosti řádný a milovník koroptviček, ale mozku ani tolik nemá co hnoje v uších; a ten pěkný obraz Jupiterův, jeho bratr, ten býk, ta prvotní socha, ten křivý památník rohounů, ten sporý obuvák na řetízku, visícím na noze jeho bratra, – v jakou jinou podobu, než kterou má, mohl by jej proměnití rozum špikovaný zlomyslností, anebo zlomyslnost naditá vtípem? V osla, to by nebylo nic, neboť on jest obojí, vůl i osel. Býti psem, mulem, kočkou, tchořem, ropuchou, ještěrkou, sovou, kání, anebo vykuchaným sleděm, z toho ze všeho bych si nic nedělal, ale býti Menelaem – spiknul bych se proti osudu. Neptejte se mne, čím bych chtěl býti nejsa Thersitem; ať bych byl třeba žebrákovou vší, jen kdybych nebyl Menelaem. – Hola! duchové a světla.

Vystoupí Hektor, Troilus, Ajax, Agamemnon, Ulysses, Nestor, Menelaus a Diomedes se světly.

Agamemnon. My tuším bloudíme.

Ajax. Ne, tam to jest, kde vidět ona světla.

Hektor. Já obtěžuji vás.

Ajax. Ni za mák.

Ulysses. Tuto sám přichází vstříc ti.

Vystoupí Achilles.

Achilles. Vítán buď, chrabrá Hektore; vítejte
mně ostatní též všickni bohatýři.

Agamemnon. Šlechtný kníže Trojský, dobrou noc.

Ajax jest velitelem stráže tvé.

Hektor. Měj díky, řecký vůdce, dobrou noc.

Menelaus. Dobrou noc, kníže.

Hektor. Dobrou noc, Menelae.

Thersites. Milá stoko! „Milý“, povídal. Milá strouho! milý trativode!

Achilles. Nuž „dobrou noc“ a „vítání mi buďte“,

to obé najednou těm kteří jdou,

i kteří zůstávají.

Agamemnon. Dobrou noc.

Odejdou Agamemnon a Menelaus.

Achilles. Kmet Nestor zůstane; ty, Diomede,

též zůstaň na hodinku nebo dvě

pospolu s Hektorem.

Diomedes. Já nemohu,

Achille, důležité řízení

mne právě odtud volá. Dobrou noc,

veliký Hektore.

Hektor. Podej mi ruky.

Ulysses (*k Troilovi*). Jdi za pochodní jeho; ubíráť se

do Kalchasova stanu. Půjdu s tebou.

Troilus. Vzácný Ulysse, ty mne velmi ctíš.

Hektor. Nuž tedy dobrou noc.

Odejdou Diomedes, Troilus a Ulysses.

Achilles. Pojď ke mně do stanu.

Odejdou Achilles, Hektor, Ajax a Nestor.

Thersites. Ten Diomedes je přece ošemetný chlap, velmi bezohledný ničema; já mu tak málo budu věřit, když pošilhává stranou, jako syčícímu hadu. On plýtvá řečmi a sliby jako pes Štěkan, ale když je uskutečňuje, prorokují to hvězdáři jako divné znamení, které přinese nějakou změnu; slunce si vypůjčuje od měsíce, když Diomedes plní své slovo. Raději nechci se dívat na Hektora, než ho nestopovat. Povídá se, že má nějakou trojanskou nevěstku, a že zdržuje se ve stanu zrádce Kalchasa. Půjdu za ním. – Nic než samé daremnosti! samí prostopášní holomci!

Odejde.

Výjev druhý.

Tamtéž. Před stanem Kalchasovým.

Vystoupí Diomedes.

Diomedes. Hej, jste-liž vzhůru? ozvěte se.

Kalchas (uvnitř). Kdo volá?

Diomedes. Diomedes. – Kalchas, tuším.

Kde jest tvá dcera?

Kalchas (uvnitř). Přijde k tobě.

Vystoupí opodál Troilus a Ulysses; po nich Thersites.

Troilus. Kressida k němu jde.

Diomedes. Jak jest, svěřenko?

Kressida. Aj, milý můj ochránče. – Poslyš slovo.

Šeptá mu něco.

Troilus. Tak důvěrní již!

Ulysses. Ta každého upoutá na první setkání.

Thersites. A každý upoutá ji, jen když se k tomu dostane. Ta je známa.

Diomedes. Budeš na to pamatovati?

Kressida. Pamatovati? Budu.

Diomedes. Ale skutečně to učiň, ať srdce tvé souhlasí s tvými slovy.

Troilus. Nač má pamatovati?

Ulysses. Slyš!

Kressida. Ó medosladký Řeku, nechtěj déle mne svádět k zpozdilosti.

Thersites. Šibalství!

Diomedes. Nuž tedy –

Kressida. Poslyš, já ti něco povím.

Diomedes. I jdi! to bude něco. Ty jsi falešná.

Kressida. Já věru nemohu. Co chceš ode mne?

Diomedes. Co slíbila jsi mně pod přísahou?

Kressida. Prosím tě, nechtěj za slovo mne brát; vše učiním, jen to ne, milý Řeku.

Diomedes. S Bohem.

Troilus. Ha trpělivosti!

Ulysses. Co říkáš tomu, Trojane?

Kressida. Diomede, –

Diomedes. Dobrou noc;

já nechci déle býti bláznem tvým.

Troilus. Však musil být jím lepší nežli ty.

Kressida. Slyš, slovo do ucha.

Troilus. Ó hrom a peklo!

Ulysses. Tys' rozhorlen, ó princí; pojd' me pryč,
prosím tě, aby hněv tvůj nevypukl
ve zlostné řeči. Jeť nebezpečné
to místo, doba k vraždě příhodná.
Prosím tě, pojd'.

Troilus. Jen podívej se, hle!

Ulysses. Ó milý princí, pojd'; sic pozbudeš
svých smyslů ještě. Pojd'.

Troilus. Prosím tě, počkej.

Ulysses. Ty nejsi dosti chladný; pojd'.

Troilus. Ó počkej.

Já u všech čertů! ani nemuknu.

Diomedes. Nuž dobrou noc.

Kressida. Ty v hněvu odtud jdeš.

Troilus. A to tě mrzí? – Zchátralá to věrnost!

Ulysses. Copak jen děláš?

Troilus. Budu při sám Bůh

již trpěliv.

Kressida. Ochránče můj! – Slyš, Řeku!

Diomedes. I jdižiž, ty mne šálíš.

Kressida. Věru ne!

Pojd' ještě jednou sem.

Ulysses. Ty chvěješ se.

Pojd', sic se neudržíš.

Troilus. Ona hladí

mu tváře.

Ulysses. Pojd', ó pojd'.

Troilus. Ne, při sám Bůh!

Já ani neceknu. Na stráži mezi
mou vůlí a vším tímto příkořím
jest trpělivost – maličko jen počkej.

Thersites. Kterak ten prdelatý ďábel rozkošnictví ty dva svým bramborovým³⁰ prstem
slechtává! Jen vři, chlipnosti, vři!

Diomedes. Chceš tedy?

Kressida. Chci, věru; sic mi nikdy nevěř více.

Diomedes. Na důkaz toho dej mi zástavu.

Kressida. Jdu pro ni.

Odejde.

Ulysses. Slíbils' trpělivým býti.

Troilus. Jen neměj starost, Já se přemohu

a nepřipustím city své si k srdci.

Jsem zcela chladný.

Kressida se vrátí.

Thersites. Teď nese zástavu! teď, teď!

Kressida. Ten náramek, můj Diomede, vezmi.

Troilus. Ó krásu, kde tvá věrnost?

Ulysses. Milý princí –

Troilus. Chci chladným býti, aspoň na pohled.

Kressida. Díváš se na náramek; dobře si ho všimni. – On mne miloval. – Já hanebnice! Vrať mi jej zas.

Diomedes. Čí byl?

Kressida. To všechno jedno, jen když jej zase mám. Já zítra na noc se nechci s tebou sjíti; Diomedede, ušetř mne dále s návštěvami svými.

Thersites. Teď ostří! Dobře řečeno, bruse.³¹

Diomedes. Musím to mít.

Kressida. Co, tohle?

Diomedes. Ano, to.

Kressida. Ó bohové! – Ó milá zástavo!

Tvůj pán teď v posteli pomýšlí na tě a na mne, vzdychaje po rukavici mé sáhá a ji líbá s vroucností a mnohým zpomínáním, jak já tebe. –

Diomedes jí vezme náramek.

Ó neber mi to; ten, kdo mně to běře, již s sebou běře také srdce mé.

Diomedes. Já srdce tvé měl dřív už, to jde za ním.

Troilus. Já slíbil klidným být.

Kressida. Nemáš to míti, Diomedede; věru že nemáš. Něco jiného ti dám.

Diomedes. Já chci mít tohle. Čí to bylo druhdy?

Kressida. Na tom nezáleží.

Diomedes. Pojd', pověz mně, komu to náleželo?

Kressida. Někomu, jenž více miloval mne nežli ty.

Když však to máš už, tedy si to podrž.

Diomedes. Čí bylo to?

Kressida. U všech Dianiných tam služek nahoře a u ní samé,³² to nepovím ti.

Diomedes. Zítra náramek ten na přílbu si připnu, by se trápil v mém srdci, kdo ho nepožádá nazpět.

Troilus. A kdybys' d'ábel byl a na rohu jej nosil, vyzval bych tě, bys' jej vrátil.

Kressida. Nuž dobře, to již přešlo, minulo; – však přec ne! já nesplním svůj slib.

Diomedes. Buď s Bohem, tedy. Nikdy více již nemáš za blázna míti Diomeda.

Kressida. Ty nesmíš jít. Což nelze promluvit ni slova, abys' byl rozdurděn?

Diomedes. Nepodobát' mi se takýto šprým.

Thersites. Mně také ne, u Plutona! Ale právě co se mně nepodobá, to se mně líbí.³³⁾

Diomedes. Nuž mám-li přijít? v kterou hodinu?

Kressida. Jen přijď. – Ó Joviši! – Přijď. – Ó co zkusím!

Diomedes. Zatím buď s Bohem.

Odejde.

Kressida. Dobrou noc. Prosím tě,
přijď. – S Bohem, Troile! Vždyť ještě se
po tobě jedno oko mé ohlíží,
an druhé tam zří, kam mé srdce tíží.
Ó ženy ubohé, tu vadu máte,
že očím srdce v porobu dáváte;
a protož srdce, očím porobené,
neřestmi často bývá naplněné.
Odejde.

Thersites. Nemenší tímto důkaz toho dala,
než kdyby nevěstkou své srdce zvala.

Ulysses. Již po všem jest.

Troilus. Ba jest.

Ulysses. Proč dlíme zde?

Troilus. Bych opakoval v duši každé slovo,
jenž řečeno zde bylo. Zdali však,
když řeknu co ti dvá zde umlouvali,
nevyřknu lež, an pravdu povídám?
Neb vždy jest jakás' důvěra v mém srdci
a silná, neustupná naděje,
jenž očí mých a uší svědectví
se v odpor klade, jakoby ty smysly
nás mámily a byly stvořeny
jen k sočení. – Byla zde Kressida?

Ulysses. Já duchy přivolávat neumím.

Troilus. Zajisté nebyla zde.

Ulysses. Jistě byla.

Troilus. Mé upírání přece nesvědčí
o šílenství.

Ulysses. Aníž mé tvrzení;
teď právě byla zde.

Troilus. Ó nechtějmež
to věřit k vůli rodu ženskému.
Vždyť matky měli jsme; nenadržuj
nevlídným tupitelům, hotovým
i bez příčiny jiné hanobit,
by všechny ženy posuzovali
dle Kressidy; spíš řekni, ona že
to nebyla.

Ulysses. A copak učinila,
můj princi, na potupu našich matek?

Troilus. Nic jiného, než že to ona jest.

Thersites. Což nechce ani svým vlastním očím věřit?

Troilus. To ona? Ne, to Diomedova
Kressida jest. A má-li krása duši,
není to ona; zachovávají-
li duše sliby své, a sliby-li
jsou svaté, svatost-li je radost bohů,
v samé-li jednotě jest pravidlo:
pak nebyla to ona. Ó těch řečí
pošetilých, mluvících pro i proti!
Dvojaké důvody! když rozum může

bez ztráty zpírat se, a ztráta mít
bez zpírání se rozum po své straně!
To jest i není Kressida! V mé duši
vzniká boj přepodivný, tak že jedna
věc nerozdílná tak jest od sebe,
jak nebesa a země; přece pak
té vzdálenosti šírá prostora
ni tak malého neposkýtá ústí,
jímž přetržená Arachnida nit
by prošla. Jako brány pekelné
to pevně stojí: Kressida jest má,
poutána ke mně svazkem samých nebes.

A pevně jako sama nebesa
to stojí: uvolněn a potrhán,
ba rozvázán jest svazek nebeský!
A jiným uzlem, všemi pěti prsty
uvázaným, zavadala věrnosti
své zlomky, kousky svojí lásky, zbytky,
odpadky, trusky, tučné drobty jednou
již strávené své víry Diomedu.

Ulysses. Zdaž může Troilus jen zpoly cítit,
co pronáší s takouto vášnivostí?

Troilus. Zajisté, Řeku, uveřejněno
to buď tak červenými písmeny
jak srdce Marsovo, Venery plné.
Nižádný jinoch ještě nemiloval
s tak pevnou, vytrvalou láskou. Slyš,
jak Kressidu miluji, právě tak
nenávidím jejího Diomeda.
Ten náramek jest můj, jež nosit bude
na přílbě své; a byť ta byla dílem
samého Vulkanova umění,
můj meč ji rozštěpí. Ni strašná spousta,
jakoužto plavci smrští jmenují,
od všemocného slunce v jedno sňata,
nemá Neptunu v ucho hučeti
se větším hřmotem dolů padajíc,
jako mohutný můj meč na Diomeda.

Thersites. On jej pošimrá na lebce za jeho choutku.

Troilus. Ó Kressido! Kressido falešná!
Nechť jakoukoli zradu vedle tvého
poškrvněného jmena postavím,
slavnou se bude zdát.

Ulysses. Umírní se,
tvá vášnivost sem vábí cizí uši.

Vystoupí Aeneas.

Aeneas. Hledám tě, princi, celou hodinu.
Hektor v tu chvíli zbrojí se již v Troji.
Ajax, tvůj průvodčí, již na tě čeká.

Troilus. Jdu s tebou, kníže. – S Bohem, laskavý
Ulysse. Měj se dobře, nevěrná

milenko! – ty pak, Diomede, pevně
se postav a svou hlavu ozbroj tvrzí.

Ulysses. Já dovedu tě k bráně.

Troilus. Měj dík můj zmatený.

Odejdou Troilus, Aeneas a Ulysses.

Thersites (*vystoupí z pozadí*). Přál bych si potkati toho padoucha Diomeda: krákorál bych jako krkavec, věštil bych mu neštěstí, samé neštěstí. Patroklos by mně dal kdo ví co, kdybych mu tu kurvu přišantročil; papoušek by nemohl učiniti více k vůli mandli, jako on k vůli povolné děvce. Samá prostopášnost, jen prostopášnost; válka a prostopášnost, nic jiného není v módě. I vezmi je horoucí d'ábel.

Odejde.

Výjev třetí.

V Troji. Před palácem Priamovým.

Vystoupí Hektor a Andromache.

Andromache. Kdy byl můj choť tak rozmrzelý, by
své uši zacpal proti výstrahám?

Ó odlož zbraň, a dnesky nebojuj.

Hektor. Ty dráždíš mne, být k tobě příkrým; jdi.

Chci do pole! u nesmrtelných bohů!

Andromache. Mé sny pro dnešek věští neštěstí.

Hektor. Nic více, pravím.

Vystoupí Cassandra.

Kassandra. Kde jest bratr Hektor?

Andromache. Zde, sestro, ozbrojen a s krvavým
úmyslem. Se mnou spoj se k hlasité
a naléhavé prosbě, na kolenou
ho zaklínejme; neboť zdálo se mi
o zmatku krvavém, a celou noc
jsem neviděla nic než samé zjevy
vražed a sečí.

Kassandra. Ó to pravda!

Hektor. Hej!
necht' zazní trouba má!

Kassandra. Ó pro Boha,
rozmilý bratře! žádného nedávej
k výpadu znamení.

Hektor. Jdi, pravím tobě.

Mou přísahu slyšeli bohové.

Kassandra. Bohové hluší jsou ku přenáhleným,
nemoudrým přísahám; to zprzněné
jsou oběti, jim více protivné,
než skvrnovitá játra při žertvách.

Andromache. Ó dej si říci, neníť zásluhou
spravedlností ranit, rovněž tak
by dovoleno bylo štědrým být
z nakradeného, k vůli dobrým skutkům
vycházet na loupež.³⁴

Kassandra. Jen úmysl
závazné činí sliby; na zdařbůh-
li učiníme slib, ten nás neváže.
Odzbroj se, milý Hektore.

Hektor. Již mlčte.

Má čest staví se v odpor osudu;
život si každý cení vysoko,
však muž, jenž cenu má, pokládá čest
za mnohem dražší ještě nežli život.

Vystoupí Troilus.

Nuž, jinochu, míníš dnes bojovat?

Andromache. Kassandro, přiveď otce, by jej zarazil.

Kassandra odejde.

Hektor. Nečiň to, Troile, a krunýř odlož;
já dnes mám zvláštní chuť k rytířským skutkům.
Mladíku, dospěti nech vazy své,
až zesílí se; dříve nepouštěj se
do sečí válečných. Odzbroj se, jdi.
Za tě i za se, statný chlapče, věz,
i za Troji chci bojovati dnes.

Troilus. Ty, bratře, vadu útrpnosti máš,
jenž sluší více lvu než člověku.³⁵

Hektor. Jaká to vada, milý Troile?

Vyplísni mne jen za to.

Troilus. Častokráte
zajatí Řekové když padají
od máchu jen a švihu tvého meče,
ty kážeš vstáti jim a žíti.

Hektor. To
jest poctivá jen hra.

Troilus. Ba při sám Bůh!
to bláznovská hra, Hektore.

Hektor. Jak to?

Troilus. I u všech bohů, nechme poustevnici
útrpnost doma u své matky, když pak
na sebe oblečeme brnění,
nechť krutá pomsta naším mečem vládne,
ke skutkům hrozným jej pobádajíc
a zdržujíc od všeho slitování.

Hektor. Fi, divochu!

Troilus. Toť válka, Hektore.

Hektor. Troile, nechci, bys' dnes bojoval.

Troilus. Kdo může zdržovati mne?

Ni osud, ani poslušnost, ni nazpět
hrozícím kopím kývající mně
Marsova ruka. Ani Priamus,
ni Hekuba, a byť i na kolenou,
majíce oči od slz zpruzené;
ni bratře ty, i kdybys' cestu mně
zastoupil s taseným svým dobrým mečem,
mne jinak nezdržíš než pádem mým.

Kassandra vrátí se s Priamem.

Kassandra. Uchop jej, Priame, a pevně drž;
on sloup tvůj jest, a ty-li klesneš, an
se o něj podpíráš, a o tě Troja,
pak klesne všecko spolu.

Priamus. Hektore,
pojd', vrať se. Tvoje žena měla sny,
tvá matka vidění. Kassandra věští
neštěstí, já sám co prorok náhle
jsem vytržen i oznamuji ti:
nešťastně znamenán jest dnešní den,
a proto vrať se.

Hektor. Aeneas jest v poli,
a já se mnohým Řekům zakázal
pod vírou udatnosti dostavit
se jim dnes ráno.

Priamus. Neměl bys' tam jít.

Hektor. Nesmím své slovo rušit.
Víš že tě ctím, a protož, drahý otče,
nechtěj, bych zapomněl na úctu k tobě,
a dovol mně, bych s tvým schválením
a souhlasem směl učiniti to,
co teď mi činit bráníš, královský
ó Priame.

Kassandra. Priame, nesvoluj.

Andromache. Nečiň to, drahý otče.

Hektor. Andromacho,
ty hněváš mne; při lásce tvojí ke mně,
jdi domů.

Andromache odejde.

Troilus. To zpozdilé, blouznivé děvče, samých
jen pověr plné, původem jest všech
těch předzvěstí.

Kassandra. Buď s Bohem, Hektore!
Hle, jak umíráš! jak tvé oko bledne!
jak rány tvé z přechetných otvorů
krvácejí! Slyš, kterak Troja kvílí!
jak naříká Hekuba! ubohá
jak Andromache úpí žalostí!
Hle, kterak zmatek, šílenost i ohrom,
jak tupé sochy se potkávajíce
o závod křičí: Hektor! Hektor mrtev!

Troilus. Pryč, pryč!

Kassandra. Buď s Bohem. – Avšak zvolna jen. –
Již Hektore, s tebou se rozžehnavám.
Ty klameš sebe i vši naši Troji.

Odejde.

Hektor. Tě zarazila, otče, její slova.
Jdi, město upokoj; my zatím v poli
co hrdinové budem bojovat
a večer o tom ti vypravovat.

Priamus. Buď zdrav. Ochránci buďtež tobě bozi.

Priamus a Hektor odejdou každý jinou stranou. Troubení k útoku.

Troilus. Již počal tanec. Pyšný Diomede,
věz, že chci buďto jednorukým být
anebo náramek svůj nazpět mít.

Vystoupí Pandarus.

Pandarus. Slyš, princí, slyš!

Troilus. Co jest?

Pandarus. Tuto přišlo psaní od toho ubohého děvčete.

Troilus. Dej mi je přečíst.

Pandarus. Mne tak trápí zpropadené souchotě, zpropadené, laškářské souchotě, a k tomu ten nemoudrý osud té dívky; a hned to hned ono, že vás co nejdříve opustím. A přes to všechno mám křehavé oči a takové bolení v kostech, že jinak nemyslím, nežli že mne stihla nějaká kletba. – Copak píše?

Troilus. Jen slova, slova jen, nic od srdce, opravdu ale smýšlí zcela jinak.

Do větru s větrem,

Trhá psaní.

tam s vírem točte.

Svou lásku vždy mně klamně zvěštuje,

a zatím skutky jinou pěstuje.

Odejdou každý jinudy.

Výjev čtvrtý.

Mezi Trojí a řeckým táborem.

Válečný pokřik. Útoky. Vystoupí Thersites.

Thersites. Teď se mažou, musím se na ně podívat. Tento licoměrný, ohavný chlap Diomedes nastrčil si na přilbici náramek onoho usmrkaného, ztřeštěného, poblázněného trojanského kloučka; rád bych viděl kdyby se setkali, aby ten mladý osel trojanský, co miluje tu kurvu, poslal toho daremného řeckého kurevníka s tím náramkem zpět k té lichometné bujné nevěstce s náramným vyřízením. A na druhé straně moudrost těch dušujících se úkladníků – toho prolezlého, od myši nažraného suchého syřečka Nestora a oné lišky Ulyssa – nestojí ani za špetku. Ve své chytrosti poštvají psiho parchanta Ajaxa proti psu rovněž špatného plemene Achillovi, a nyní jest pes Ajax pyšnější nežli pes Achilles, a nechce se dnes ozbrojit. Proto Řekové vynášejí barbarství, a chytrost přichází do zlé pověsti. Zticha, tu přichází náramek a ten druhý.

Vystoupí Diomedes a Troilus.

Troilus. Hej! neutíkej, i kdybys' se vrhl

do řeky Styxu, plovu za tebou.

Diomedes. Přezdíváš ústupu; já neutíkám,

jen k vůli lepší výhodě jsem vzdálil

se z přílišného davu. Tu máš!

Thersites. Drž svou kurvu, Řeku! – Braň svou, Trojane! – Ale náramek! náramek!

Troilus a Diomedes odejdou bojujíce.

Vystoupí Hektor.

Hektor. Kdos', Řeku, ty? smíš čelit Hektoru?

Jsi šlechtného, počestného rodu?

Thersites. Nejsem, nejsem; – já jsem padouch, ohavný utrhačný lotr, neřádný chlap.

Hektor. Věřím ti. Žij.

Odejde.

Thersites. Chvála Bohu, že mně věříš; ale za to abysi zlomil vaz, že jsi mne tak polekal!

Copak se stalo z těch chlipných darebáků? snad nespokl jeden druhého? Tomu zázraku bych se zasmál – inu, chlipnost tráví se sama. Půjdu je hledat.

Odejde.

Výjev pátý.

Tamtéž.

Vystoupí Diomedes a Sluha.

Diomedes. Jdi, sluho můj, vem Troilova koně
a doved' oře toho krásného
zpanilé Kressidě se vzkázáním
mých služeb její kráse. Řekni jí,
že potrestal jsem zamilovaného
Trojana jako věrný rytíř její.

Sluha. Již jdu.

Odejde

Vystoupí Agamemnon.

Agamemnon. Obnovte útok! Pyšný Polydamus

Menona porazil. Margarelon,
ten panchart, zajal Dorea, a stojí
co velikán, máchaje sochorem
svým, nad zohavenými mrtvolami
králů Epistrofa a Cedia.
Polyxenus jest zabit, Amfimachus
a Thoas na smrt raněni, Patroklos
bud' zajat, nebo mrtev; Palamedes
jest těžce raněn, všecek potlučen,
a strašný onen netvor lukostřelec³⁶
jest hrůzou vojsku. Honem, Diomede,
běž pro posilu, sic jsme ztraceni.

Vystoupí Nestor.

Nestor. Doneste mrtvolu Patroklovu

Achillovi, a lenochodý Ajax
necht' pro hanbu se zbrojí. Na bojišti
jest tisíc Hektorů. Teď bojuje
zde na svém koni Galathe, a rychle
jest hotov s prací svou, hned nato pak
tam pešek jest, a všickni před ním běží,
jak prchá před hltavou velrybou
dav šupinatých ryb, anebo mrou;
pak zase onde jest, a dozrálí
pro jeho meč padají slamění
našinci jako celé řady klasů
před kosou žence. Tuto, tam a všude
nechává, nebo běře; obratnost
tak slouží jeho chuti, že co chce
to vykoná, ba koná toho tolik,
že právě nemožným to být se zdá.

Vystoupí Ulysses.

Ulysses. Nabud'te dobré mysli, knížata,

velký Achilles běře na se zbroj,
a pláče, kleje, pomstu přísahá.
Probudilyť v něm Patroklovy rány
krev ospalou, neméně zohavení
též jeho Myrmidoni, kteří k němu
beznosí, bezrucí, posekaní
a zrubaní přicházejí naříkat
na Hektora. Ajax o přítele
jest přišel, ústa pění se mu vztekem,
on ozbrojiv se letí do boje

a řvoucím hlasem volá Troila,
jenž konal dnes podivně smělé skutky,
hned postupuje, hned zas unikaje
nebezpečí, s silou vší starosti,
a s starostí vší síly zbavenou,
tak jakoby, vší zchytralosti vzdor,
pomáhalo mu štěstí ke všemu.

Vystoupí Ajax.

Ajax. Troile! zbabělče!

Odejde.

Diomedes. Ha, tamto, tam!

Nestor. Tak dobře, spojenými silami.

Vystoupí Achilles.

Achilles. Kde Hektor jest? Pojď, pojď, ty chlapcobijce,³⁷

objev svou tvář, a poznej co to jest,
s rozzlobeným se potkati Achillem

Hektore! Kde jest Hektor? Hektora jen chci.

Všickni odejdou.

Výjev šestý.

Jiná část bojiště.

Vystoupí Ajax.

Ajax. Troile! zbabělče ukaž svou tvář!

Vystoupí Diomedes.

Diomedes. Hej, Troile! kde jsi?

Ajax. Copak mu chceš?

Diomedes. Jej potrestat.

Ajax. Já kdybych vůdcem byl,

rád svoji důstojnost bych tobě dal
za toto potrestání. Troile!

Hej, Troile!

Vystoupí Troilus.

Troilus. Ó zrádce Diomede!

Ukaž svou ošemetnou tvář, ty zrádce,
a životem svým zaplat' mého koně!

Diomedes. Ha, ty jsi zde?

Ajax. Ustaň, ó Diomede,

chci sám s ním bojovat.

Diomedes. On kořist má,

já nechci být divákem nečinným.

Troilus. Jen pojďte oba, řečtí šaliči,

já podstoupím vás oba.

Odejdou bojujíce.

Vystoupí Hektor.

Hektor. Aj, Troile! Ó statečně se držíš,

můj bratře nejmladší.

Vystoupí Achilles.

Achilles. Ha, vidím tě!

Pojď Hektore.

Hektor. Popřej si odpočinku.

Bojují spolu.

Achilles. Tvou dvorností, pyšný Trojane, zhrzím;
tvé štěstí, že mé zbraně vyšly ze cviku,
má nedbalá zahálka ti jest vhod.
Však brzy zase o mně uslyšíš;
jdi, hledej štěstí své.

Odejde.

Hektor. Buď s Bohem. Byl
bych čekaje při svěžejší zachoval se síle,
tě čekaje.

Troilus *se vrátí.*

Kterak se vede, bratře?

Troilus. Ajax zajal Aenea. Má to býti?
Ne, u plamene oslavených nebes,
on nemá odvést ho; chci s ním být zajat
aneb ho vybavit. Osude, věz,
že nedbám, bych i život ztratil dnes.

Odejde.

Vystoupí Řek v plném odění.

Hektor. Stůj, Řeku, právě jsi mně přišel v ránu. –
Ty nechceš? Odění tvé se mně líbí,
já roztřískám je, aneb vytahám
veškeré nejty z něho – mít je musím.
Utíkej, skote, když mi nechceš stát;
chci honit tě, musíš mi kůži dát.
Odejdou.

Výjev sedmý.

Tamtéž.

Achilles a Myrmidonové.

Achilles. Kolem mne, moji Myrmidonové,
obstupte a mou vyslechněte řeč.
Kamkoliv obrátím se, sledujte,
mne, nezavdávejte ni jedné rány,
než buďte pohotově; když pak najdu
po krvi lačnického Hektora,
obkličte jej co plotem zbraní svou
a krutým naň udeřte oružím.
Jen za mnou, hoši, pozor na mne dejte,
že velký Hektor zemře dnes, to znejte.
Odejdou.

Výjev osmý.

Tamtéž.

Vystoupí Menelaus a Paris bojující spolu, pak Thersites.

Thersites. Teď jsou v sobě korunovaní i korunující. Jen ho, býku! jen ho, pse! Ks ks! Parise;
ks, ks, ty dvousamičný vrabče! Vem si ho! Parise, vem si ho! Býk vyhrál – chraňte se
rohů!

Paris a Menelaus *odejdou.*

Vystoupí Margarelon.

Margarelon. Obrat' se, otroku, a bojuj.

Thersites. Kdo jsi?

Margarelon. Priamův zvrhlec.

Thersites. Já jsem také zvrhlec, já mám rád také zvrhelce; já jsem zvrhlec od přirození, zvrhlec vychováním, zvrhlec na rozumu, zvrhlec v udatnosti, ve všem všudy nepořádný. Medvěd medvěda nekouše, proč by to měl činit panchart panchartu? Měj se na pozoru, ten spor³⁸ má pro nás osudný význam: když z kurvy syn bojuje za kurvu, vyvolává na sebe spravedlnost. Buď s Bohem, pancharte.

Margarelon. Vem tě čert, ty zbabělče!

Oba odejdou.

Výjev devátý.

Jiná část bojiště.

Vystoupí Hektor.

Hektor. Prashnilý vnitřku, zevnitřku tak sličný,

tvůj krásný háv byl příčinou tvé smrti.

Můj dnešní úkol dokonán jest, chci

si oddechnout; můj meči, odpočiň,

již krve, smrti plnou míru máš.

Sejme přilbici a meč odloží stranou.

Vystoupí Achilles a Myrmidonové.

Achilles. Hle, Hektore, jak slunce zapadá,

a šeredná za ním se pachtí moc;

s tím jeho západem a zatměním

na konci dne i Hektor život končí.

Hektor. Jsem bezbranný, to pamatuj, ó Řeku.

Achilles. Jen bíte, lidé; on to, jehož hledám.

Myrmidonové oboří se na Hektora, který padne.

Tak padni Ilion! Již klesni, Trojo;

zde leží srdce, svaly, kosti tvé.

Necht' hlasy Myrmidonů vůkol zní:

Achillem padl Hektor veliký.

Slyšet troubení k ústupu.

Na naší straně k ústupu se troubí.

Jeden Myrmidon. I na trojanské rovněž, slavný vůdce.

Achilles. Noc dračí perutí zastírá zem

a vkládá smířlivě se mezi vojska.

Můj meč, ač odpolu jen nasycen,

jde spat, s tím chutným soustem spokojen.

Zastrčte svůj meč do pochvy.

Uvažte mrtvolu ku koni svému,

bych polem vlek' ji k potěšení svému.

Odejdou.

Výjev desátý.

Tamtéž.

Vystoupí Agamemnon, Ajax, Menelaus, Nestor, Diomedes a jiní na pochodu. Jásání za jevištěm.

Agamemnon. Jaký to jásot, slyšte!

Nestor. Mlčte, bubny!

Hlasy (za jevištěm). Achilles! Hektor usmrčen! Achilles!

Diomedes. Jest usmrčen prý Hektor od Achilla.

Ajax. Tím – tak-li jest – se nelze chlubit nám,

neb Hektor byl tak velik jak on sám.

Agamemnon. Ku předu! – K Achillovi pošlete,
a do stanu jej mého pozvete.
Tou smrtí-li nás bozi oblažili,
jest Troja naše a my válku ukončili.
Odejdou pochodem.

Výjev jedenáctý.

Jiná část bojiště.

Vystoupí Aeneas s vojskem trojským.

Aeneas. Hej, stůjte! vždy jsme na bojišti páni.
Nechť nikdo neodchází; budeme
zde přenocovat.

Vystoupí Troilus.

Troilus. Hektor zabit jest!

Všickni. Nedejte bozi! Hektor?

Troilus. Jest mrtev; ano vlečen ocasem
vrahova koně na ohavný způsob
přes zahanbené pole. – Nebesa,
zamračte se a vychrlete hněv svůj!
Ó bozi, s trúnů svých se pousmějte
na Troji! buďte milosrdni nám,
ukraťte trest náš, nemučte nás zdlouha
k nám plížící se jistou záhubou.

Aeneas. Ty všem odnímáš srdce, princí můj.

Troilus. Tak mluvě jsi mně neporozuměl.
Já nemluvím o útěku neb bázni,
ni o smrti, a všemu vzdoruji,
čím bohové i lidé hrozí nám.
Hektor jest mrtev! Kdo to zvěstuje
Priamu aneb Hekubě? To učiň,
kdo navždy slout chce kuvikavou sovou;
ten ať do Troje jde a řekne tam:
Hektor jest mrtev! Priamus tím slovem
se v kámen obrátí, ze žen a děvčat
stanou se samé studně, Nioby,
z jinochů chladné sochy, slovem celá
se Troja vyděsí. Ted' odtud spějme.
Jeť Hektor mrtev; dále se neptejme.
Počkejte ještě. – Protivné, ohavné
vy stany, tak přepyšně rozbité
na frygických těch našich rovinách!
Nechť Titan vstane jak jen časně chce,
já vámi projedu. Ty zbabělý
pak kolohnáte, věz, že naše záští
neodloučí nižádný zemský prostor;
já nepřestanu tebe stíhati
zlým svědomím, jenž plodí příšery
a šílené myšlenky. Veselý
zahrajte pochod k Troji. Nezoufejte,
svůj zármutek za čáku pomsty skrejte.

Aeneas s vojskem odejde.

Vystoupí Pandarus.

Pandarus. Slyš, slyš!

Troilus. Pryč, svůdce, rufiáne, hanba tobě!

Bije ho.

Žij věčně v jmenu svém k ohyzdě sobě.³⁹

Odejde.

Pandarus. Výborný to lék pro moje trhání v údech! – Ó světe! světe! světe! tak jest ubohý prostředník zavřzen. Ó zrádcové a kuplíři, jak dolehavě jste povzbuzováni k svému dílu, a jak zle odměňováni! Proč naše snahy jsou tak hledány od lidí a vykonávání jich tak povrženo? Jaké jsou o tom verše? jaké příklady? – Počkejme.

Slyš, kterak vesele si bzučí včela,

pokud má žehadlo i sladký med;

vytáhnete-li žehadlo jí z těla,

jest po zpěvu i sladkém medu hned.

Milí prodavači masa, to si napište na své malované čalouny.

Vy všickni, jenž jste od řemesla mého,

ó plačte nad neštěstím druha svého;

když nelze, na mne nic třeba nedbejte,

jen nad bolestmi svými zastenejte.

Bratří a sestry v našem řemesle,

v dvou měsících učiním závět' zde;

teď učiniti se to přece bojím,

že před korotvičkami⁴⁰ neobstojím.

Zatím chci v potu hledat úlevy,

pak v čas odkáži vám své choroby.

Připomenutí.

Tento kus Shakespearův tištěn byl ponejprv r. 1609 bez vědomí spisovatele, provozován pak teprv později. Dryden pokládá jej za jeden z prvních kusů našeho básníka, naproti čemuž Pope ze mnohých mravních i politických úvah v něm obsažených naopak soudí, že byl jeden z jeho posledních, čemuž i zevnitřní okolnosti nasvědčují. Malone domnívá se, že byl sepsán r. 1602.

Jak známo, byla válka trojanská ve středověku oblíbeným předmětem básníků, kteří z nich čerpali hojnou látku k románům a povídkám. Z takových spracování toho předmětu použil Shakespeare k tomuto kusu svému nejvíce <EMPH>Chaucerovy</EMPH> epické básně „Troilus and Cresside“, ačkoliv i odjinud přibral materiálu.

O ceně kusu vyjadřuje se Johnson takto: „Tato divadelní hra vyznačuje se větší správností nežli většina Shakespearových skládání, avšak nenáleží k těm, v nichž jeví se v plné míře rozhled ducha a vzlet obraznosti jeho,“ k čemuž my dodáváme, že i ústrojí dramatické jest nedokonalé a kus netvoří žádného v sobě ukončeného celku. Jednotlivých kras nedá se mu upříti.

Poznámání

Strana 6. ¹ <EMPH>Ilium</EMPH> slul královský hrad v Troji, kdež bydlel také Troilus, kdežto Kressida bydlela u svého strýce Pandara.

Strana 9. ² Totiž: Řekům.

Strana 10. ³ V originálu užito dvojsmyslně slova <EMPH>lifter</EMPH>, které znamená „zvedajícího“, ale také „zloděje“.

Strana 11. ⁴ Tato hyperbole byla za časů Shakespearových příslovím.

Strana 12. ⁵ Priamus měl padesát synů.

Strana 12. ⁶ Narážka na paroh co příznak mužů nevěrných žen.

Strana 13. ⁷ Tuto vynechána nepatrná hříčka slovní, o jejíž smysl se vykladači hádají. Pozn. překl.

Strana 15. ⁸ V řeči Kressidině obsaženy nepřeložitelné hříčky se slovy <EMPH>minced</EMPH> a <EMPH>day</EMPH>, která mohou býti brána ve dvojitým smyslu. Pozn. překl.

Strana 15. ⁹ Zde vynecháno několik řečí, pro hříčky slovní naprosto nepřeložitelných, které ostatně jsou úplně bezcenné.

Strana 17. ¹⁰ Dle pověsti měl Perseus loď Pegasus zvanou, která všechny lodi na světě rychlostí předčila.

Strana 21. ¹¹ Zde (a to ponejprv) přihodilo se vyhlášenému německému komentátoru Shakespeara, Dr. Mikuláši Deliovi, něco lidského, an přijal na slepo protismyslný výklad Johnsonův, že slovem <EMPH>parallels</EMPH> mají se rozuměti tak zvané rovnoběžné čáry na globu, které se arcit v točnách stýkají. Ale vždyť Ulysses chce říci, že Patroklovo nápodobení <EMPH>nesrovnává</EMPH> se s pravdou, jsouc nelepým pitvořením, čemuž i nasvědčuje uvádění Vulkana a Venuše, kteří si zajisté byli málo podobní. Rozuměti se tedy musí obyčejné rovnoběžnice, které se arcit na svých koncích k sobě neblíží. Nový to příklad, jak mnohý učenec u rozbírání klasických děl někdy nejsprostšího smyslu nechápe, sháněje se po zvláštních výkladech, byť je i za vlasů přitahovati musil, a kterak jiní kritikové se zapřením vlastního rozumu nesmyslu takovému přisvědčují, neboť není z nich Delius jediný, který se dal svěsti autoritou Johnsonovou. Pozn. překl.

Strana 30. ¹² Rozumí se tu nejspíše mor, který dle starých pověstí poznal v řeckém táboře před Trojí.

Strana 31. ¹³ Stolice, na kterou posazováni byli čarodějnice při mučení. K takové stolici přirovnává Thersitovo znetvořené tělo.

Strana 31. ¹⁴ Útroba považována zde vůbec za sídlo citu.

Strana 32. ¹⁵ Tenká pokožka mozku, zde vzata za mozek sám.

Strana 40. ¹⁶ Na domnělou hluchost zmije naráží Shakespeare i v jiných kusech svých.

Strana 42. ¹⁷ Příjice čili nemoc francouzská, jejíž původ za časů Shakespearových odvozován z Neapole.

Strana 48. ¹⁸ Naráží se na nebeské znamení Raka, když do něho vstoupí slunce, v kterýžto čas největší horka panují.

Strana 51. ¹⁹ Tyto řeči obsahují nepřeložitelné hříčky se slovy, jež nestojí za obšírný výklad. Podotýkáme toliko, že slovo <EMPH>Milost (Grace)</EMPH> jest titul anglickým vévodům přináležející, načež vztahuje se Pandarova odpověď. Pozn. překl.

- Strana 57. ²⁰ Rozumí se tu voj vidličnatá, v níž kůň zapřažený nemůže couvati.
- Strana 57. ²¹ Totiž závoj.
- Strana 58. ²² a ²³ Tato místa od komentátorů s velikým vynaložením důmyslu všelijak jsou vykládána; my však; nemohouce přistoupiti k žádnému z těchto až příliš učených a kroucených výkladů, nechceme je žádným novým rozmnožovati a raději ta místa doslovně překládáme. Pozn. překl.
- Strana 59. ²⁴ V originálu užito slovo <EMPH>bill</EMPH>, což znamená „celovati se jak holubi“ a též „veřejně oznámiti“, k čemuž někteří vykladači Shakespeara přidávají ještě jiný smysl „sepsati smlouvu“, vztahující k tomuto položenou hned na to závěreční formuli smluv. Pozn. překl.
- Strana 62. ²⁵ Neomylil se zde Shakespeare, maje říci „železo magnetu“?
- Strana 62. ²⁶ Hra se slovy *Pandarus* a *pander* (angl. kuplíř), která se v kuse tomto vícekrát opakuje.
- Strana 76. ²⁷ Aeneas dokládá se tu svých rodičů, otce Anchisa a matky Venuše.
- Strana 94. ²⁸ Neoptolemem rozumí tu Shakespeare Achilla.
- Strana 102. ²⁹ Zde vynechány některé důležité hříčky slovní co nepřeložitelné.
- Strana 106. ³⁰ Brambory, nedávno teprv do Evropy přinešené, pokládány byly za časů Shakespeareových za silné dráždidlo pohlavní.
- Strana 106. ³¹ Tak volá Thersites na Kressidu, že svým upýpáním chtíč Diomedův jen zostřuje.
- Strana 107. ³² Dianou rozumí se měsíc a jejími služkami hvězdy.
- Strana 107. ³³ Totiž: co není tak šeredné jako já. Jest tu hříčka se slovem <EMPH>like</EMPH>, což znamená „líbiti se“ i „podobnu býti“, a srovnává se s dvojím významem slova <EMPH>podobati se</EMPH>.
- Strana 112. ³⁴ Text místa toho patrně jest porušen, a rozliční vykladači rozličně jej opravují. Pozn. překl.
- Strana 113. ³⁵ Narážka na četné povídky o přirozené velikomyslnosti lvově.
- Strana 118. ³⁶ Dle pověsti měli prý Trojané ve vojště svém centaury (potvoru půl koně a půl člověka), jenž byl výtečný lukostřelec.
- Strana 119. ³⁷ Tím naráží Achilles na zabití mladistvého Patrokla. Pozn. překl.
- Strana 122. ³⁸ Totiž Trojanů a Řeků o Helenu. Pozn. překl.
- Strana 125. ³⁹ Viz. pozn. 26.
- Strana 126. ⁴⁰ V originálu stojí: „Some galled goose of Winchester would his“ (některá uražená husa Winchesterská by syčela). Husa Winchesterská znamená v Shakespeareově angličtině nevěstku, což dáno v češtině slovem „korotvička“, jak obecný lid ženštiny takové nazývá. Pozn. překl.